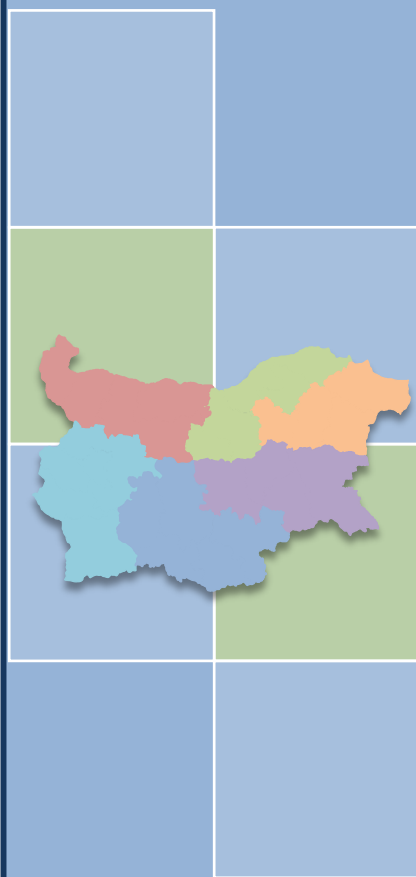

2021

**ПОСЛЕДВАЩА ОЦЕНКА
ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА
РЕГИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА
РАЗВИТИЕ 2014-2020 г.
НА ЮЖЕН ЦЕНТРАЛЕН
РАЙОН от ниво 2**

Последващата оценка за изпълнението на Регионалния план за развитие 2014-2020 г. на Южен централен район от ниво 2, е изготвена от екип на „ЕС ПИ КОНСУЛТ БГ“ ООД в изпълнение на договор № РД-02-29-96/23.04.2021 г. за изпълнение на поръчка с предмет: **„Разработване на последващи оценки на регионалните планове за развитие (РПР) 2014 - 2020 г.“** с възложител Министерство на регионалното развитие и благоустройството. Заключениета и тълкуванията, които се съдържат в настоящия документ, представляват експертното мнение на експертите на „ЕС ПИ КОНСУЛТ БГ“ ООД и по никакъв начин не следва да се приемат като становище или официална позиция на Министерство на регионалното развитие и благоустройството.

СЪДЪРЖАНИЕ

Списък на графиките и таблиците	iv
Списък на използваните съкращения.....	vi
I. ВЪВЕДЕНИЕ	7
1. Общи положения	7
2. Изпълнение и актуалност на препоръките от предишни оценки	11
3. Методика за извършване на последваща оценка за изпълнението на РПР 2014-2020 г. на ЮЦР	15
II. ПОСТИГНАТИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РПР НА ЮЦР	18
1. Рамка за изпълнение на целите и приоритетите за регионално развитие в ЮЦР	18
2. Ключови промени в политиката за интегрирано устойчиво развитие на национално ниво и на ниво ЕС и съответствието на РПР с тях	22
3. Постигнати резултати от изпълнението на РПР по физически и финансови индикатори	26
4. Степен на постигане на целите на РПР на ЮЦР	36
5. Оценка на степента на постигане на глобалните екологични цели по проблемите, свързани с адаптирането на районите към изменението на климата в процеса на изпълнение на РПР на ЮЦР (2014-2020 г.).....	41
6. Оценка на устойчивостта на постигнатите резултати от изпълнението на РПР на ЮЦР 2014-2020 г. от гледна точка на избрани икономически, социални и екологични показатели.....	44
7. Оценка на общото въздействие от изпълнението на РПР на ЮЦР (2014-2020 г.) към края на периода на действие, на основата на сравнителен анализ на общата социално-икономическа ситуация	50
8. Ефективност и ефикасност на финансовите инструменти и използваните ресурси за изпълнение на РПР	65
9. Оценка на организацията и координацията на компетентните органи и ефективността на работа на административните структури в процеса на разработване, изпълнение, наблюдение и оценка на РПР (2014-2020 г.) на съответния район от ниво 2, включително по отношение прилагането на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност за изпълнението на РПР	66
III. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ.....	68
1. Обобщена оценка за изпълнението на РПР на ЮЦР.....	68
2. Препоръки за подготовка за следващия програмен период след 2020 г.	71

Източници и референтни документи..... 75

СПИСЪК НА ГРАФИКИТЕ И ТАБЛИЦИТЕ

графика 1.	Взаимовръзки между целите и приоритетите на РПР на ЮЦР	18
графика 2.	Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритети 1.1 и 1.2 на Стратегическа цел 1 спрямо целта за 2020 г.	28
графика 3.	Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритет 1.3 на Стратегическа цел 1 спрямо целта за 2020 г.	29
графика 4.	Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 2 спрямо целта за 2020 г.	30
графика 5.	Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 3 спрямо целта за 2020 г.	31
графика 6.	Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 4 спрямо целта за 2020 г.	32
графика 7.	Договорени и изплатените средства (ОП и ПРСР) общо и по области и сравнение с предвижданията на РПР на ЮЦР, юли 2021.....	33
графика 8.	Концентрация на ресурси в ЮЦР – по програми, млн. лв., юли 2021	33
графика 9.	Основни източници на финансиране на мерките за изпълнение на РПР на ЮЦР.....	35
графика 10	Емисии на парникови газове на жител от населението, тона CO ₂ - еквивалент.....	41
графика 11	Наличност на дълготрайните материални активи с екологично предназначение (ДМА-ЕП) към края на годината по райони, 2010-2019 г., хил. лв.	42
графика 12	Наличност на дълготрайните материални активи с екологично предназначение (ДМА-ЕП) към края на годината по области в ЮЦР, 2010-2019 г., хил. лв.	42
графика 13.	БВП на глава от населението за ЮЦР, България и ЕС 28, 2010-2019 г., лв.	45
графика 14.	Коефициент на икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години за ЮЦР, България и ЕС 28, 2007-2020 г.	45
графика 15.	Дял на БВП на човек от населението в стандарт на покупателната способност (СПС) от средната стойност на ЕС 27 - %	46
графика 16.	Нарастване на годишна база на преките чуждестранни инвестиции в нефинансовите предприятия в ЮЦР, %	46
графика 17.	Дял на преките чуждестранни инвестиции в нефинансовите предприятия на ниво NUTS 2 от ЧПИ за страната, %.....	47
графика 18.	Коефициент на безработица за ЮЦР, България и ЕС 28, 2007-2020 г.....	48
графика 19.	Общ доход на лице от домакинство в ЮЦР, 2008-2020 г., лв.	48
графика 20.	Население в ЮЦР и по области за периода 2008-2020 г. и прогнозни данни за 2020, 2025, 2030, и 2035 г., брой.....	51
графика 21.	Динамика на растежа на БВП за периода 2004-2020 г. и прогнозни данни за 2021-2022 г.	52
графика 22.	Ръст на БВП за периода 2000-2019 г. на национално ниво, (млн. лв.) и принос на районите от ниво 2, %	52
графика 23.	БВП на човек от населението за ЮЦР, по области, 2007-2019 г., лв.....	53
графика 24.	Коефициент на заетост (15-64 г.) за ЮЦР, по области, 2007-2020 г.....	53
графика 25.	Коефициент на безработица за ЮЦР, по области, 2007-2020 г.....	53
графика 26.	Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение за ЮЦР, по области, 2008-2019 г., лв.	53
графика 27.	Дял на безработните между 15 и 24 г. на ниво NUTS 2 (%), 2011-2020 г.....	55
графика 28.	Приходи от дейността на МСП в ЮЦР, млн. лв.....	56
графика 29.	Относителен дял на заетите лица в МСП в ЮЦР спрямо общия брой заети в МСП в страната (%).....	56
графика 30.	Приходи от нощувки в места за настаняване - общо (млн. лв.).....	57

графика 31.	Разходи за НИРД в ЮЦР, хил. лв.....	60
графика 32.	Персонал, зает с НИРД в ЮЦР, брой	61
графика 33.	Коефициент на заетост на населението на възраст 20-64 г., %.....	62
графика 34.	Коефициент на заетост на населението на възраст 55-64 г., %.....	62
графика 35.	Инвестиции в научноизследователска и развойна дейност, % от БВП	62
графика 36.	Дял на преждевременно напусналите образователната система (на възраст 18-24 г.), %.....	62
графика 37.	Дял на 30-34 годишните със завършено висше образование, %	63
графика 38.	Население в риск от бедност или социално изключване, хил. души	63
таблица 1.	Отразяване на препоръките от предварителната оценка на проекта на РПР на ЮЦР 2014-2020 г.....	11
таблица 2.	Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори и степен на изпълнение на приоритети (СИП), въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори	17
таблица 3.	Степен на постигане на целите (СПЦ), въз основа на степента на изпълнение на приоритетите	17
таблица 4.	Степен на постигане на целите на ключовите индикатори, съответно принос към националните цели на Стратегията на ЕС "ЕВРОПА 2020"	17
таблица 5.	Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 1	27
таблица 6.	Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 2	29
таблица 7.	Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 3	30
таблица 8.	Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 4	31
таблица 9.	Степен на изпълнение на Стратегическа цел 1 и приоритетите ѝ, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори	36
таблица 10.	Степен на изпълнение на Стратегическа цел 2 и приоритетите ѝ, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори	37
таблица 11.	Степен на изпълнение на Стратегическа цел 3 и приоритетите ѝ, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори	38
таблица 12.	Степен на изпълнение на Стратегическа цел 4 и приоритетите ѝ, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори	39
таблица 13.	Степен на постигане на целите на ключовите индикатори.....	49
таблица 14.	Принос на РПР към постигането на националните цели на Стратегията на ЕС "ЕВРОПА 2020"	63
таблица 15.	Степен на постигане на целите на РПР на ЮЦР към 2020 г.....	69
таблица 16.	Специфични екологични индикатори за проследяване на реализацията на РПР на ЮЦР	Грешка! Показалецът не е дефиниран.
таблица 17.	Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори за наблюдението и контрол на въздействията върху околната среда при прилагането на РПР на ЮЦР 2014-2020 г.	Грешка! Показалецът не е дефиниран.

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

БВП	Брутен вътрешен продукт
БДС	Брутна добавена стойност
ЕК	Европейска комисия
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕС	Европейски съюз
ИСУН 2020	Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020
ЕФР	Европейски фонд за рибарство
ЕФРР	Европейския фонд за регионално развитие
ЗРР	Закон за регионалното развитие, приет 2008 г., последни изменения и допълнения, ДВ. бр.13 от 2017 г.
КФ	Кохезионен фонд
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.
ОСР	Областна стратегия за развитие
ОПР	Общински план за развитие
ОПДУ	ОП "Добро управление" 2014-2020 г.
ОПИК	ОП "Иновации и конкурентоспособност" 2014-2020 г.
ОПОС	ОП "Околна среда" 2014-2020 г.
ОПРЧР	ОП "Развитие на човешките ресурси" 2014-2020 г.
ОПРР	ОП "Региони в растеж" 2014-2020 г.
ОПТТИ	ОП "Транспорт и транспортна инфраструктура" 2014-2020 г.
ПРСР	Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
ПМДР	Програма за морско дело и рибарство 2014-2020 г.
РПР	Регионален план за развитие
РСР	Регионален съвет за развитие
СЦР	Северен централен район от ниво 2
СЗР	Северозападен район от ниво 2
СИР	Североизточен район от ниво 2
СР	Съвет за развитие при Министерския съвет
ЮЗР	Югозападен район от ниво 2
ЮИР	Югоизточен район от ниво 2
ЮЦР	Южен централен район от ниво 2

I. ВЪВЕДЕНИЕ

1. Общи положения

Регионалният план за развитие на Южния централен район от ниво 2 за периода 2014-2020 г. [РПР на ЮЦР] е приет с Решение № 462 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.

Териториалният обхват на Южния централен район от ниво 2 [ЮЦР] включва областите Кърджали, Пазарджик, Пловдив, Смолян и Хасково.

В периода след приемане на РПР на ЮЦР 2014-2020 г. в Закона за регионално развитие са извършени редица промени. Съгласно действащите към момента на изготвяне на оценката разпоредби, наблюдението и оценката на регионалните планове за развитие за периода 2014 - 2020 г., се довършват по реда, по който са започнали¹.

Съгласно редакцията на ЗРР към момента на приемане на РПР на ЮЦР 2014-2020 г., **последващата оценка** за изпълнението му е изготвена във връзка с разпоредбата на чл. 34, ал. 1 от *Закона за регионалното развитие*² [ЗРР].

ЗРР³ определя системата за *"планирането, програмирането, управлението, ресурсното осигуряване, наблюдението, контролът и оценката по изпълнението на стратегиите, плановете и програмите за провеждане на държавната политика за регионалното развитие"*⁴. Законът дефинира *държавната политика за регионално развитие*⁵, като създаваща условия за балансирано и устойчиво интегрирано развитие на районите и общините и обхващаща система от нормативно регламентирани документи, ресурси и действия на компетентните органи, насочени към:

- намаляване на **междурегионалните и вътрешнорегионалните различия** в степента на икономическото, социалното и териториалното развитие;
- осигуряване на условия за **ускорен икономически растеж и високо ниво на заетост за насърчаване на инвестициите**;
- развитие на **териториалното сътрудничество**.

¹ § 37 от Преходните и Заключителни разпоредби към Закона за регионалното развитие, изм. и доп. ДВ. бр.21 от 13 март 2020 г.

² обн., ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 31.08.2008 г

³ действащ към периода на разработване и приемане на РПР

⁴ чл. 1, ЗРР, редакция 2012 г.

⁵ чл. 2, ал. 2 от ЗРР, редакция от 2012 г.

Държавната политика за регионално развитие се основава на следните принципи⁶:

- стратегически подход на планиране;
- програмиране и концентрация на ресурсите;
- допълване на финансирането от национални публични източници при съвместно финансиране с ресурси от фондове на Европейския съюз, частни източници и от международни финансови институции;
- междуведомствена координация на дейността на компетентните органи в процеса на планирането, програмирането, ресурсното осигуряване, реализацията, наблюдението и оценката;
- съгласуваност с другите структуроопределящи политики, инструменти и действия на международно, национално, регионално и местно равнище;
- партньорство, публичност и прозрачност на всички нива при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката.

Стратегическото планиране на регионалното развитие обхваща разработването и актуализацията на система от документи за **постигане на устойчиво интегрирано регионално и местно развитие, включително развитие на трансграничното, транснационалното и междурегионалното сътрудничество.**

Към момента на изработването и приемането на РПР на ЮЦР 2014-2020 г., Законът за регионално развитие определя два типа документи за политиката за регионално развитие:

- **Стратегически документи**, включващи:
  - Национална стратегия за регионално развитие [НСРР];
  - Областни стратегии за развитие [ОСР].
- **Планови и програмни документи**, включващи:
  - Регионални планове за развитие [РПР];
  - Общински планове за развитие [ОПР];

---

⁶ чл. 2, ал. 3 от ЗРР

→ Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие [ИПГВР].

Документите за стратегическо планиране, вкл. и РПР служат за определяне на актуалните проблеми, нуждите и потенциалите за развитие на районите, общините и градовете, които се отчитат при разработването на инвестиционни програми, включително съфинансирани от фондовете на Европейския съюз и идентифициране на проекти, допринасящи за постигане на националните цели и приоритетите за регионално и местно развитие⁷.

РПР представляват **средносрочни рамкови документи**, определящи целите и приоритетите за **устойчиво интегрирано регионално и местно развитие на територията на съответния район**, в съответствие с предвижданията на *Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.* [НСРР], и другите структуроопределящи политики. Съгласно чл. 11, ал. 3 от ЗРР (редакция от 2012 г.), РПР се разработват в съответствие с *регионалните схеми за пространствено развитие* на съответния район от ниво 2. *Към момента на приемането на РПР, както и към момента на изготвяне на последващата оценка, не са разработени и приети регионалните схеми за пространствено развитие на съответните райони от ниво 2. От системата документи за пространствено развитие, дефинирани в ЗРР, е разработена и приета само Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г.*

Съгласно чл. 11, ал. 4 от ЗРР (редакция от 2012 г.), РПР съдържат:

- анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние и потенциала за развитие на съответния район за планиране;
- целите и приоритетите за развитие на района за определен период;
- списък на големи проекти с регионално значение (нов текст, 2016 г.);
- мерки за градско възстановяване и развитие, които ще се прилагат по отношение на големите, средните и малките градове и крайградските зони (нов текст, 2016 г.);
- мерки и дейности за адаптиране на района към промените в климата (нов текст, 2016 г.);
- обща оценка на необходимите ресурси за реализация на плана;

---

⁷ чл. 9, ал.2 от ЗРР(2012 г.)

- индикаторите за наблюдението и оценката на плана;
- необходимите действия по наблюдението, оценката и актуализацията на плана;
- описание на необходимите действия за прилагане принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност;
- предварителната оценка на плана.

РПР следва да отчитат предвижданията и инвестиционните намерения на секторните стратегии за развитие за територията на района и се използват като основа при разработването на схеми за регионална държавна помощ. В началото на 2016 г. с промени в ЗРР⁸, съдържанието на РПР е допълнено с три нови елемента, посочени по-горе. Тяхното естество предполага актуализация на РПР, съгласно чл. 19, ал. 1, т. 3 от *Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие* (ППЗРР). Въпреки, че такава не е извършвана, в РПР на ЮЦР 2014-2020 е отчетено предвиденото за периода изпълнение на разработените в рамките на ОПРР 2007-2013 г. Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие като основа за създаване на условия за устойчиво и интегрирано градско развитие. Отразени са и климатичните предизвикателства пред района, като са използвани предвижданията на индекса за регионална климатична сигурност.

РПР се приемат от Министерския съвет по предложение на министъра на регионалното развитие и благоустройството⁹, който организира изработването, съгласуването и актуализирането на РПР за всеки от районите от ниво 2¹⁰.

Изпълнението на РПР се отчита чрез **годишните доклади**¹¹ за наблюдението на изпълнението на РПР на основата на данните от системата за наблюдение и оценка на регионалния план за развитие. Наблюдението на изпълнението на РПР се осъществява от съответните **Регионални съвети за развитие** [РСР].

В периода на изпълнение на РПР на ЮЦР 2014-2020 г. са изготвени седем годишни доклада за наблюдението на изпълнението на РПР, съответно за 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.

---

⁸ Закон за изменение и допълнение на Закона за регионалното развитие, обн., ДВ, бр. 15 от 23.02.2016 г.

⁹ чл.11, ал.6 от ЗРР, редакция 2012 г.

¹⁰ чл.15, ал.2 от ППЗРР, приет с ПМС № 216 от 2.09.2008 г., обн., ДВ, бр. 80 от 12.09.2008 г., отм., бр. 70 от 7.08.2020 г.

¹¹ чл. 86 и чл. 87 от ППЗРР, приет с ПМС № 216 от 2.09.2008 г., обн., ДВ, бр. 80 от 12.09.2008 г., отм., бр. 70 от 7.08.2020 г.

2. Изпълнение и актуалност на препоръките от предишни оценки

В съответствие с нормативната уредба и добрата практика преди официалното приемане на РПР на ЮЦР, е изготвена *предварителна (ex-ante) оценка*. Предварителната оценка включва оценка за социално-икономическото въздействие на РПР и Екологична оценка (ЕО) на РПР по реда на Закона за опазване на околната среда (ЗООС). Тъй като РПР 2014-2020 г. по своята същност са планови документи, които надграждат постигнатото през предходния планов период 2007-2013 г. предварителната оценка, освен за кохерентността и качеството на документите проследява и за връзката и съгласуваността на плановете с изводите, поуките и постигнатите резултати и въздействие от изпълнението на предходните РПР. В този смисъл, тя отразява и изпълнението и актуалността от предишни извършвани оценки.

Направената оценка потвърждава, че РПР на ЮЦР 2014-2020 г. е изготвен в съответствие с *Методическите указания за разработване на Национална стратегия за регионално развитие 2012-2020 г., Регионални планове за развитие, Областни стратегии и Общински планове за развитие за периода 2014-2020 г.*¹² и е съобразен с приоритетите, целите и мерките, заложен в *Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.* и *Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2020*. РПР на ЮЦР 2014-2020 г. отчита основните постановки на *Стратегията Европа 2020* и на политиката за сближаване на ЕС за периода 2014-2020 г.

Направените в *предварителната оценка* на РПР на ЮЦР 2014-2020 г. препоръки за подобряване на различни части на плана са отразени в значителна степен, текстът е прецизиран и са нанесени технически корекции.

таблица 1. Отразяване на препоръките от предварителната оценка на проекта на РПР на ЮЦР 2014-2020 г.

Област	Отразяване на препоръките
Препоръки към социално-икономическия анализ	<i>В голяма степен са приети и отразени в преработения вариант на плана. Не са възприети препоръки, свързани с набавяне на информация, за която не съществуват официални данни, различни от посочените</i>
Препоръки към SWOT-анализа	<i>Отразени са всички направени препоръки</i>
Препоръки към стратегическата част – визията, целите и приоритетите за развитие на района за периода 2014-2020 г.	<i>Отразени са следните промени, в съответствие с направените препоръки: общата стратегическа рамка е запазена, като е прецизирана чрез намаляване на приоритети и специфични цели, преформулиране и обединяване. Специално внимание е обърнато на спецификата</i>

¹² Заповед №РД-02-1402 от 22.11.2011 г. на министъра на регионалното развитие и благоустройството

Област	Отразяване на препоръките
	<i>на района и фокусирането, съобразно местни, областни и регионални нужди и приоритети</i>
Препоръки към оценката на финансовите ресурси за постигането на целите на плана	<i>Към общата оценка на необходимите ресурси са добавени в съответствие с препоръките: анализ на разпределението на финансовите средства по приоритети, коментар на индикативните средства и степенуване по важност, както и индикативно времево разпределение</i>
Препоръки към индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на плана, вкл. глобалните екологични индикатори	<i>Включени са допълнителни индикатори по отношение на някои специфични цели, в съответствие с направените препоръки и при отчитане на особеностите на региона</i>
Препоръки към описаните действия и механизми за наблюдение, оценка и актуализация на РПР, за прилагане на принципа за партньорство и осигуряване на информация и публичност на плана	<i>Отразени са всички направени препоръки</i>

Не са приети и отразени препоръки, свързани с набавяне на информация, за която не съществуват данни, различни от посочените. При анализиране на показателите са използвани последните налични статистически данни от съответните използвани източници. Резултатите и препоръките от предварителната оценка са интегрирани в окончателната версия на РПР на ЮЦР.

Неразделна част от *Предварителната оценка на проекта на РПР на ЮЦР 2014-2020 г.* е *Доклада за Екологичната оценка на РПР на ЮЦР*. Процедурите по екологичната оценка на плана са приключили със *Становище по ЕО № 3-1/2013 г. на РПР на ЮЦР за периода 2014-2020 г. на министъра на околната среда и водите*. Препоръките от Екологичната оценка и от Становището на МОСВ са включени в аналитичната и стратегическа част на РПР на ЮЦР 2014-2020 г.

В съответствие с нормативната уредба е изготвена *междинна оценка на РПР на ЮЦР за периода 2014-2020 г.*¹³. Междинната оценка включва оценка на степента на постигане на целите на РПР на ЮЦР; оценка на приноса на плана към постигане целите на Стратегия "Европа 2020"; оценка на ефективността и ефикасността на финансовите инструменти и използваните ресурси за изпълнение на РПР; изводи и препоръки.

Междинната оценка констатира продължаващата актуалност на Визията и главната цел, определени в РПР на ЮЦР. Рамката на стратегическите цели и определените приоритети са оценени като съответстващи на проблемите и нуждите на ЮЦР. Посоче-

¹³ Доклад за резултатите от Междинната оценка за изпълнението на Регионалния план за развитие 2014-2020 г. на Южен централен район, приет с Решение №781 на Министерския съвет от 1 ноември 2018 г.

на е необходимост от установяване съответствието на стратегическата рамка за развитие на ЮЦР с тематичните области на интервенции по ОП за 2014-2020 г., както и определяне на механизъм за **обвързване с целите и приоритетите на плана с мерките, реализирани със средства от държавния бюджет и от бюджетите на общините.**

Обобщението на анализа на показателите за изпълнението на стратегическите цели на РПП на ЮЦР показва, че:

- Промените в демографския профил на ЮЦР показват устойчива тенденция на намаляване на населението – в периода 2008-2016 г. намалението е със 7,3%.
- Броят на населението на област Смолян (109 425 души) не отговаря на изискванията на Регламент (ЕО) № 1059/2003 г., според който населението в административните единици от ниво 3, следва да бъде най-малко 150 000 души.
- Социалното и икономическото развитие на ЮЦР през периода 2014-2017 г. се характеризира с положителна промяна на ключовите макроикономически индикатори.
- В периода 2009-2015 г. приносът на ЮЦР в общия БВП на страната остава постоянен (14,2%).
- За периода 2010-2015 г. се наблюдава ограничен напредък в преодоляването на вътрешнорегионалните различия в ЮЦР.

Постигнат е планирания напредък по реализацията на приоритетите, чрез които се реализира *Стратегическа цел 1*. Напредък над планираното е налице в областта на подкрепата за малкия и средния бизнес, иновациите и инвестициите, както и в областта на инфраструктурата за опазване на околната среда и адаптиране към промените на климата. Потенциалът за икономическо сближаване в национален и вътрешнорегионален план в района до 2020 г. е оценен като **умерен**.

По двата приоритета на *Стратегическа цел 2* е постигнат **напредък, значително над планирания**, като почти всички индикатори по приоритети постигат и целите за 2020 г. Продължаващото фокусиране върху подкрепа за образованието и заетостта, са определени като значим фактор за повишаване на произведената БВП и доходите в ЮЦР.

Изпълнението на мерките по отделните приоритети на *Стратегическа цел 3* се характеризира с планиран напредък. По Приоритет 3.1 е постигнат планирания напредък чрез осъществяваните проекти/ инициативи за трансгранично сътрудничество. По Приоритет 3.2 е постигнат задоволителен напредък чрез развитие на междурегионално и транснационално сътрудничество. Това обуславя наличието на значителен потенциал за изпълнение на Стратегическа цел 3 в рамките на програмния период до 2020 г.

Направеният анализ на изпълнението на РПР на ЮЦР разкрива, че определената в него рамка на политиката за регионално развитие в ЮЦР като цяло се изпълнява чрез инструментите на политиката за сближаване и съответното национално съфинансиране. Същевременно е ясна необходимостта от **по-конкретно адресиране на бъдещите мерки** към специфичните икономически и социални проблеми на района, в контекста на общите структурни предизвикателства пред развитието, свързани с конкурентоспособността на района и способността му да предложи привлекателна и устойчива среда за предприятията и местните жители – **иновации, работещи институции, опростяване на бизнес средата, инфраструктура.**

Предвид тенденцията в развитието на демографските процеси и изискванията за осигуряване на съответствие с изискванията на *Регламент (ЕО) № 1059/2003 г.* е изведена е препоръка усилията да бъдат съсредоточени върху *устойчиво определяне* на обхвата на районите от **ниво 1, 2 и 3** – най-малко за целия следващ програмен период, с цел осигуряване на съпоставимост на съответната статистическа информация за динамиката на индикаторите за социално-икономическото развитие, като база за наблюдение и оценка на планираните мерки до 2020 г., така и за целите на планирането за новия програмен период. В началото на 2018 г. МРРБ разработи три варианта за нов териториален обхват на районите от ниво 2, предвид нуждата от изграждане на ефективна териториална основа, на която да се базира разработването и изпълнението на стратегическите документи за регионално развитие, както и на програмите, които ще бъдат съфинансирани от Европейските фондове след 2020 г. В направените в началото на 2021 г. промени в ЗРР не беше включена промяна на териториалния обхват на районите от ниво 2, като по този начин е осигурена устойчива база за планиране на развитието за периода 2021-2027 г.

Междинната оценка извежда необходимостта планиране и извършване на тематична/и оценка/и на РПР на ЮЦР, включваща събиране и анализ/и на конкретни емпирични данни за локализация на установените проблеми, най-малко следните теми:

- Оценка на планираните ресурсите по **Стратегическа цел 2** и **Стратегическа цел 4**, с оглед актуализиране – увеличаване на целевите стойности на съответните индикатори.
- Анализ на причините за неравномерното изпълнение на междинните стойности на индикаторите за 2015 г., с цел идентифициране на балансиращи мерки.
- Изготвяне на оценка на съответствието на работната сила с нуждите на бизнеса на квалифицирана работна ръка, както и идентифициране на мерки, свързани с подкрепа на трудовата мобилност (нарастване на БВП и икономически бум в област Пловдив).

Въпреки значимостта на темите и свързаните с тях проблеми за периода на изпълнението на РПР на ЮЦР не са извършвани посочените или други тематични оценки или оценки за специфични случаи на РПР.

3. Методика за извършване на последваща оценка за изпълнението на РПР 2014-2020 г. на ЮЦР

Европейските методически инструменти за оценка на социално-икономическото развитие определят последващата оценка като инструмент, осигуряващ принос към прегледа на политиката чрез оценка на ефективността на използването на публичните ресурси. Последващата оценка е фокусирана върху резултатите и приноса на плановете върху постигнатите промени, като оценява използването на ресурсите и ефикасността им, постигането на очакваните резултати (ефективност), както и идентифицира наличието на непланирани ефекти. Последващата оценка има за цел да установи факторите за успеха или провала от изпълнение на плана, както и факторите за устойчивост на въздействието.

Съгласно ал. 2 на чл. 34 от ЗРР последващата оценка на РПР на районите от ниво 2 включва:

- оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;
- оценка на общото въздействие;

- оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
- изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие..

Оценката на РПР на ЮЦР е изготвена според изискванията на ЗРР, *Насоките на ЕК за програмния период 2014-2020 г.*, *Ръководството за оценка на социално-икономическото развитие EVALSED¹⁴*, *Техническата спецификация за изпълнение на поръчката*, както и натрупания до момента опит при изготвяне на подобни оценки на стратегически и планови документи на областно, регионално и национално ниво.

За целите на оценката е разработена методика, която определя методите и съответните източници на информация, както и критериите за оценка на изпълнението на РПР. Разработена е *петстепенна оценъчна скала* за оценка на степента на:

- постигане на ключовите показатели на макро ниво и на степента на постигане на показателите по цели на *Стратегията Европа 2020* на регионално ниво и приноса на ЮЦР за постигане на националните цели;
- постигане на заложените целеви стойности на индикаторите за изпълнение (специфични индикатори);
- постигане на глобалните екологични цели и постигане на целевите стойности в края на периода

Конструирани са индекси на постигане на приоритетите и целите на РПР:

- *Индекс на постигане по приоритети* – отразява степента на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори за изминалото време;
- *Индекс на постигане на целите* – отразява степента на постигане на заложеното изменение на стойностите на ключови индикатори и цели на регионално ниво по *Стратегията Европа 2020* за оценявания период.

Индексите също се групират в *петстепенни оценъчни скали*. За целите на оценката са използвани следните оценъчни скали и категории:

---

¹⁴ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/guide/guide_evalsed.pdf

таблица 2. Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори и степен на изпълнение на приоритети (СИП), въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

Скала	Дефиниция	Степен на изпълнение на приоритети
5 ↑	Постигната крайна цел на индикатор над 125%	Напредък, значително над планирания по изпълнение на приоритета/целта
4 ↗	Постигната крайна цел на индикатор между 110 и 125%	Напредък над планирания по изпълнение на приоритета/целта
3 →	100% (между 90 и 110%) постигната крайна цел на индикатор	Постигнат планиран напредък по изпълнение на приоритета/целта
2 ↑	Постигната крайна цел на индикатор между 50 и 90%	Задоволителен напредък по изпълнение на приоритета/целта
1 ↗	Постигната крайна цел на индикатор между 10 и 50%	Ограничен напредък по изпълнение на приоритета/целта
0 →	Постигната крайна цел на индикатор между 0 и 10%	Без напредък по изпълнение на приоритета/целта

таблица 3. Степен на постигане на целите (СПЦ), въз основа на степента на изпълнение на приоритетите

5 ↑	Напредък, значително над планираното по целта
4 ↗	Напредък над планираното по целта
3 →	Постигнат планиран напредък по целта
2 ↑	Задоволителен напредък по постигането на целта
1 ↗	Ограничен напредък по постигането на целта
0 →	Без напредък по постигането на целта

таблица 4. Степен на постигане на целите на ключовите индикатори, съответно принос към националните цели на Стратегията на ЕС "ЕВРОПА 2020"

5 ↑	Постигнат планиран принос, значително над планирания
4 ↗	Постигнат планиран принос над планирания
3 →	Постигнат планиран принос
2 ↑	Задоволителен принос
1 ↗	Ограничен принос
0 →	Без принос

При изготвянето на *последващата оценка* са използвани последните актуални данни за основните индикатори на национално, регионално и областно ниво към края на 2019 и 2020 г. в зависимост от конкретния индикатор.

При анализа на данните за 2020 г., където е необходимо, е отчитано специфичното отражение върху социално-икономическото развитие на мерките за справяне с пандемията от Covid-19.

II. ПОСТИГНАТИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РПР НА ЮЦР

1. Рамка за изпълнение на целите и приоритетите за регионално развитие в ЮЦР

1.1. Цели и приоритети за регионално развитие на ЮЦР

Визията, определена в РПР на ЮЦР е "ЮЦР – привлекателно място за живеене, бизнес и туризъм, с по-добри условия за комуникация и съхранено природно, и културно наследство".

РПР на ЮЦР определя четири стратегически цели за развитието на района, конкретизирани чрез десет приоритета.

графика 1. Взаимовръзки между целите и приоритетите на РПР на ЮЦР

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1 Икономическо сближаване в национален и вътрешнорегионален план, базирано на падащо/екологосъобразно ползване на собствени ресурси	СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2 Социално сближаване и намаляване на междуобластните неравенства чрез инвестиции в човешкия капитал и социална инфраструктура	СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3 Развитие на трансгранично и транснационално сътрудничество в принос на икономическото и социалното развитие и сближаване	СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4 Балансирано териториално развитие чрез укрепване на градовете-центрове, подобряване свързаността в района и качеството на средата в населените места
ПРИОРИТЕТ 1.1. Повишаване конкурентоспособността на малкия и средния бизнес като движеща сила на регионалната икономика	ПРИОРИТЕТ 2.1. Подобряване на достъпа до образователни, здравни, социални, културни услуги и спорт	ПРИОРИТЕТ 3.1. Развитие на трансграничното сътрудничество и мобилизиране потенциала на периферните гранични територии	ПРИОРИТЕТ 4.1. Подкрепа за интегрирано и устойчиво градско развитие и подобряване на вътрешнорегионалната свързаност
ПРИОРИТЕТ 1.2. Развитие на устойчиви форми на туризъм и на културните и творческите индустрии в ЮЦР	ПРИОРИТЕТ 2.2. Подобряване на административния капацитет на регионално и местно ниво в полза на гражданите и бизнеса	ПРИОРИТЕТ 3.2. Развитие на междурегионалното и транснационалното сътрудничество за постигане на стратегическите цели на план	ПРИОРИТЕТ 4.2. Подобряване на свързаността на района в национален и международен план
ПРИОРИТЕТ 1.3. Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда и адаптиране към промените на климата			ПРИОРИТЕТ 4.3. Подобряване качеството на живот в селските райони

Оценката на постигнатите резултати от изпълнението на РПР на ЮЦР, степента на постигане на целите, както и ефективността на използваните ресурси е изготвена въз основа на анализ на информация от официални статистически източници (НСИ, ЕВРОСТАТ), *Годишните доклади за наблюдение на изпълнението на РПР на ЮЦР (2014-2020) за 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.*, данни от *Информационната система за управление и наблюдение на средствата от ЕС н България 2020* (ИСУН 2020) и *Интегрираната система за администриране и контрол* (ИСАК)¹⁵, както и данни, публикувани на интернет страниците на Програмите за териториално сътрудни-

¹⁵ <http://iacs-online.dfz.bg/apex/f?p=100:43:4349657656453329>

чество 2014-2020, данни от финансовото изпълнение на национални програми, финансиращи проекти, попадащи в обхвата на мерките, предвидени в РПР, данни за изпълнението на държавния бюджет за съответните години от периода 2014-2020 по отношение на предоставени целева субсидия за капиталови разходи на общините в обхвата на ЮЦР.

В РПР на ЮЦР са определени индикативните финансови ресурси за изпълнение на плана за периода 2014-2020 г. в размер на **5 164,7 млн. лв.**, като от структурните инструменти на ЕС, е предвиден принос от ЕФРР в размер на **1 953,05 млн. лв.**, от други фондове на ЕС – **1 563,95 млн. лв.**, от национално публично финансиране – **878,85 млн. лв.**, частно финансиране – **521,12 млн. лв.**, от други финансови инструменти – **247,73 млн. лв.**

За мерките, реализирани със средства от държавния бюджет и бюджетите на общините, свързани с политиката за регионално развитие, в периода 2014-2020 г. липсва систематизирана информация, която да позволява тяхното обвързване с целите и приоритетите на РПР на ЮЦР. Частично, такава информация е събрана чрез *Годишните доклади за наблюдение на изпълнението на РПР на ЮЦР*, както и чрез данни за изпълнението на държавния бюджет за съответните години от периода 2014-2020 по отношение на предоставени целева субсидия за капиталови разходи на общините в обхвата на ЮЦР. Тази информация е отразена при оценката на изпълнение на отделните приоритети чрез съответните специфични индикатори.

При оценка на степента, в която са постигнати крайните цели (2020 г.) на специфичните индикатори на РПР на ЮЦР е използвана информация от *Годишните доклади за наблюдение на изпълнението за 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.*

Орган за провеждане на държавната политика за регионално развитие в ЮЦР е РСР на ЮЦР.

1.2. Прилагане принципа на партньорство

Прилагането на принципа на партньорство включва информиране за РПП на всички заинтересовани страни, възможност за изразяване на мнения и представяне на предложения чрез формални и неформални работни срещи, осъществяване на широко консултиране чрез организиране на публични дискусии, в т.ч. и чрез интернет, участие във формални структури за планиране и мониторинг със състав, основан на принципа на партньорството – власти на различните равнища, социални и икономически партньори, гражданско общество.

В процеса на наблюдение на изпълнението на РПП, РСР осигурява участието на органите на централната и местната власт, социално-икономическите партньори, академични институции, юридически лица с нестопанска цел, работещи в областта на регионалното развитие, спазвайки принципа за партньорство, което от своя страна гарантира прозрачност, компетентност, ефективност и реалистичност на целия процес.

Осъществява се координация и взаимодействие между членовете на РСР, членовете на РКК и Секретариата на РСР. Подобро е взаимодействието с централните и териториалните структури на изпълнителната власт при изпълнението на решенията на РСР.

С проведените съвместни заседания на РСР и РКК е подобрена координацията между областите, общините, министерствата и социално-икономическите партньори за ефективно и ефикасно провеждане на държавната политика на територията на района, посредством адекватно планиране, изпълнение, наблюдение и оценка на стратегическите и планови документи на национално, регионално и местно ниво, касаещи регионалното развитие и опазването на околната среда в ЮЦР.

1.3. Наблюдение и оценка на изпълнението на РПП на ЮЦР

За целите на наблюдението на изпълнението на РПП на ЮЦР и на напредъка по отношение на приоритетите и стратегическите цели е подготвен набор от индикатори, част от плана. Системата за наблюдение следва да гарантира за събирането на необходимата информация, чрез което се извършва наблюдението и оценка на плана. Напредъкът в изпълнението на приоритетите и стратегическите цели се следи чрез информация, събирана и анализирана от регионални отдели на *Главна дирекция "Стратегическо планиране и програми за регионално развитие"*, въз основа на която те изготвят *Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на РПП*.

В съответствие с предвижданията на НСРР системата от индикатори за наблюдение и оценка на РПР на ЮЦР се състои от две основни групи индикатори – предварително установени в национални и европейски стратегически документи (Стратегия "Европа 2020", макроикономическите критерии към НСРР, глобалните цели за опазване и възстановяване на околната среда) и специфични индикатори за наблюдение на отделните приоритети на плана.

Съгласно констатациите на *Предварителната оценка на РПР на ЮЦР*, системата от индикатори за наблюдение и оценка е **добре разработена и почива на стабилна методическа основа**. Посочените индикатори са свързани с националните и европейските стратегически цели, като също така отразяват регионалното ниво на планиране. Предварителната оценката не коментира предложените целеви стойности по конкретни индикатори – както на ключовите, така и по специфичните индикатори.

Съгласно констатациите на *Междинната оценка на РПР на ЮЦР*, анализът на определените междинни и крайни цели на ключовите индикатори за изпълнение на РПР на ЮЦР показва, че е прилаган **амбициозен подход** при определяне на целевите стойности на част от **ключовите индикатори, което се отразява и на степента на изпълнение на заложените цели**.

Предварителната оценка констатира, че **глобалните екологични цели и адаптирането към климатичните промени** са ясно застъпени в анализа на ЮЦР, като са отразени пряко в Приоритет 1.3: "Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда и адаптиране към промените на климата". Глобалните цели за опазване на околната среда и индексът за регионална климатична сигурност са включени в системата от индикатори на РПР.

Разработена е система¹⁶ от **7 количествени индикатора**, заедно с технически паспорти към тях за измерване на напредъка на интеграция на глобалните проблеми на околната среда при прилагане на регионалната политика в България, включително при изпълнението на РПР на ниво 2. През септември 2013 г. МРРБ публикува *Актуализирани индикатори за напредъка по прилагането на Конвенциите от РИО*. **Липсват данни за следващите години, по които да може да бъде оценен напредъка по изпълнението на пет от седемте количествени индикатора**. За проследяването на два от тях – "Разходи за ДМА с екологично предназначение" и "Разходи за ДМА с екологично

---

¹⁶По проект „Конвенциите на Рио”, финансиран от Българското правителство и Глобалния екологичен фонд <http://www.rioconventions.org/bg/Project-Information.html>

предназначение на човек от населението", могат да бъдат използвани данни, поддържани от НСИ¹⁷.

За нуждите на Главна дирекция "Стратегическо планиране на регионалното развитие и административно-териториално устройство", МРРБ е разработен "Индекс за регионална климатична сигурност"¹⁸, чието предназначение е измерване и представяне на регионалното състояние, силните и слабите страни на регионите при интегрирането на въпросите, свързани с климатичните промени в процеса на планиране. В системата за наблюдение на РПП в България, не е налична информация за адаптиране и интегриране на [Индексът на регионална климатична сигурност](#).

Към момента, НСИ не проследява на ниво NUTS2 целите 20/20/20 по отношение на климата и енергийното потребление, част от показателите за принос към Стратегията "Европа 2020". От тази гледна точка, РПП не определя източници на информация за проследяването им, като съответно напредъка по тяхното изпълнение не е регистриран в *Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на РПП*.

В *Становището по ЕО №3-1/2013 г. на РПП на ЮЦР за периода 2014-2020 г. на министъра на околната среда и водите* са посочени допълнителни мерки и индикатори за наблюдението и контрол на въздействията върху околната среда при прилагането на РПП на ЮЦР 2014-2020 г.

Част от специфичните индикатори са **дефинирани нееднозначно и/или за тяхното изпълнение е трудно да бъде събрана достоверна информация** без да бъдат извършвани прекомерни разходи.

2. Ключови промени в политиката за интегрирано устойчиво развитие на национално ниво и на ниво ЕС и съответствието на РПП с тях

След приемането на РПП на ЮЦР 2014-2020, в политиката за интегрирано устойчиво развитие на национално ниво са направени следните ключови промени:

→ в *Закона за регионалното развитие* са направени 7 изменения и допълнения¹⁹, две от които са **съществени** и имат отражение върху процеса на пла-

---

¹⁷ НСИ поддържа информация за индикатор "Наличност на дълготрайните материални активи с екологично предназначение (ДМА-ЕП) към края на годината по статистически зони, райони и области" с данни за периода 2010-2019 г.

¹⁸ Като част от проект Региони за устойчива промяна, по програма INTERREG IVC на ЕС

¹⁹ ДВ бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г., бр. 22 от 2014 г., в сила от 11.03.2014 г., бр. 98 от 28.11.2014 г., в сила от 2014 г., бр. 9 от 2015 г., в сила от 3.02.2015 г., бр. 14 от 2015 г., **бр. 15 от 2016 г.**, **бр. 13 от 2017 г.**, и бр. 58 от 2017 г., в сила от 18.07.2017 г.

- ниране и изпълнение на документите за стратегическо планиране на регионалното развитие;
- актуализирана е подзаконовата нормативна уредба – *Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие*²⁰ (ППЗРР), приета е *Наредба за условията, реда и сроковете за изготвяне, съгласуване, приемане, актуализиране и изпълнение на Националната концепция за пространствено развитие, регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 2 и регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 3 (области)*²¹;
  - приет е нов *Устройствен правилник на Министерството на регионалното развитие и благоустройството*²², с който е променена институционалната структура за управление на регионалното развитие, създадена е *Главна дирекция "Стратегическо планиране и програми за регионално развитие"*;
  - на ниво ЕС *няма значими промени* в действащата правна и стратегическа рамка на политиката за сближаване;

Основните промени в ЗРР, направени през 2016 г.²³ са свързани със системата за планиране на пространственото развитие, като променят и част от изискванията, свързани със съдържанието на РПП, както и със системата за наблюдение на изпълнението на политиката за регионално развитие.

С промените от 2016 г. в ЗРР, обхватът на системата за планиране на пространственото развитие е ограничен до национално и регионално равнище²⁴. Държавната политика за регионално развитие и структуроопределящите политики се провеждат съгласувано и във взаимодействие с *Националната концепция за пространствено развитие и регионалните схеми за пространствено развитие* (чл. 3, ал. 2 от ЗРР).

Промени са извършени в условията за определяне на *райони за целенасочена подкрепа от държавата* (РЦП), които се дефинират в *областните стратегии за развитие*²⁵. Обособените РЦП са **териториална основа за концентрация на ресурси за**

---

²⁰ Приет с ПМС № 216 от 2.09.2008 г., обн., ДВ, бр. 80 от 2008 г., в сила от 31.08.2008 г., изм., бр. 93 от 2009 г., в сила от 24.11.2009 г., бр. 5 от 2010 г., бр. 97 от 2013 г., бр. 102 от 2014 г., в сила от 12.12.2014 г., **изм. и доп., бр. 50 от 2016 г.**

²¹ приета с ПМС № 278 от 1.11.2016 г., обн., ДВ, бр. 88 от 2016 г., в сила от 8.11.2016 г.

²² обн., ДВ, бр. 68 от 2017 г., в сила от 22.08.2017 г.

²³ ДВ, бр. 15 от 2016 г.

²⁴ чл. 1, ал. 2

²⁵ чл. 5, 6 и 7 от ЗРР

намаляване на вътрешнорегионалните различия в степента на развитие на отделните общини и **за постигане на целите на държавната политика за регионално развитие.**

Измененията предвиждат териториалният обхват на РЦП да се определя, като се отчитат категориите на общините по реда на *Закона за административно-териториалното устройство на Република България* и техните географски характеристики по данни на *Българската академия на науките*. Тези промени предполагат актуализация на областните стратегии за развитие.

Промените в *системата за планиране на пространственото развитие* са свързани с разработването и актуализацията на система от документи за пространствено развитие на национално и регионално ниво, определящи стратегия за интегрирано пространствено развитие при отчитане на териториалния потенциал и принципите за балансирано устойчиво развитие²⁶.

С допълнения в ЗРР през 2018 г. в системата от документи за планиране на пространственото развитие е включен и *Морския пространствен план на Република България*, който планира пространственото развитие и интегрираното управление на дейностите по използване на морските пространства на страната за постигане на устойчиво развитие на Черноморския район, устойчив растеж на морската икономика и устойчиво използване на природните ресурси²⁷. Предвидено е секторните стратегически документи на национално и регионално равнище да бъдат разработвани и в съответствие с *Морския пространствен план*²⁸.

Посочените документи се намират в йерархична съподчиненост и се разработват за срок до 15 години с изключение на елементите на техническата инфраструктура в тях, които се планират за период до 30 години. Секторните стратегически документи на национално и регионално равнище се разработват в съответствие с действащите документи от системата за планиране на пространственото развитие. Условието, редът и сроковете за изготвяне, съгласуване, приемане, актуализиране и изпълнение на концепцията и схемите за пространствено развитие по се определят с **наредба**, приета от Министерския съвет по предложение на министъра на регионалното развитие и благоустр-

---

²⁶ Глава Втора "а" от ЗРР

²⁷ Чл. 7а, ал.4 от ЗРР

²⁸ Чл. 7а, ал.5 от ЗРР

ройството. С приетата *Наредба*²⁹ не са указани срокове, в които следва да бъдат изготвени *Регионалните схеми за пространствено развитие на район от ниво 2*, в съответствие с които следва да бъдат разработени (приведени в съответствие) РПР..

От системата документи за пространствено развитие, дефинирани в ЗРР е разработена и приета само *Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025*³⁰. Към момента на приемането на НСРР и РПР, както и до края на 2019 г., не са разработени и приети с *Регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 2*, като с измененията от началото на 2020 г. последните са отпаднали от документите на системата за планиране.

Съдържанието на НСРР е **допълнено с един нов компонент**: насоки за подпомагане на градовете от йерархизираната система от градове-центрове на национално и регионално равнище в съответствие със *Стратегията за пространствено развитие на страната*.

Съдържанието на РПР е **допълнено с три нови компонента**, чието естество предполага актуализация на РПР, но такава не е извършвана, а допълненията са отчетени по подходящ начин.

В периода 2018-2019 г. са разработени варианти и са проведени консултации за промяна в обхвата на районите от ниво 2 (NUTS 2)³¹, вкл. и е подготвен и публикуван за консултации проект на ЗИД на ЗРР³². Предвидените промени са аргументирани с необходимостта от по-устойчив във времето териториален обхват на районите от ниво 2 по отношение на броя на населението в тях и осигуряването на съответствие с нормативната рамка на ЕС - Регламент (ЕО) 1059/2003 за установяване на обща класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS).

През април 2019 г. акцент е поставен върху разработването на нова система от стратегически и планови документи, която да предостави възможност процесите да се изпълняват в максимална близост до регионите и общините, като отчитат нуждите и възможностите им.

---

²⁹ Наредба за условията, реда и сроковете за изготвяне, съгласуване, приемане, актуализиране и изпълнение на Националната концепция за пространствено развитие, регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 2 и регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 3 (области), приета с ПМС № 278 от 1.11.2016 г., обн., ДВ, бр. 88 от 2016 г., сила от 8.11.2016 г.

³⁰ приета с Протокол № 47.61 на Министерския съвет от 19.12.2012 г.

³¹ <http://strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=3264>

³² <http://strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=3793>

В резултат, през март 2020 г. в ЗРР са приети изменения и допълнения, които предвиждат промени в системата на планиране и прилагане на политиката за регионално развитие в следващия програмен период. Обхватът на регионите за развитие остават в досегашния си вид. Целенасочените райони за подкрепа или начина за тяхното определяне вече не са дефинирани в закона, като не се предвижда и изричното им определяне. Изцяло е отменена частта, свързана с планирането на пространственото развитие, като неговите елементи са станали интегрална част от системата документи за стратегическо планиране на регионалното развитие. Не се предвижда изготвяне на областни стратегии за развитие.

Съществени са и промените в системата за управление на регионалното развитие, които следва да бъдат отчетени при подготовката на стратегическите документи на регионално ниво за периода 2021-2027.

При подготовката на новия планов период следва да бъдат отчетени и Актуализираната *Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025*, както и първите проекти на изготвените стратегически документи и оперативни програми.

Към настоящия момент е изготвен проект на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южния централен регион. Изготвена е Националната програма за развитие: България 2030³³, така и оперативните програми за програмния период 2021-2027 г., чиито варианти са представени на ЕК и са стартирали консултации по обхвата на целите на политиката, приоритетите, избраните специфични цели и примерни действия.

Направените промени не оказват въздействие върху процесите на изпълнение, наблюдение и контрол на оценявания РПР на ЮЦР 2014-2020 г.

На ниво ЕС *не са извършвани значими промени* в действащата правна и стратегическа рамка на политиката за сближаване за периода 2014-2020 г.

3. Постигнати резултати от изпълнението на РПР по физически и финансови индикатори

Резултатите от изпълнението на РПР на ЮЦР по физически и финансови индикатори са оценени въз основа на последни налични данни (основно за периода 2014-2020 г. за физическите и към 15 юли 2021 г. за финансовите индикатори).

---

³³ приет с Протокол № 67.25 на Министерския съвет от 02.12.2020 г.

3.1. Специфични/физически индикатори

Оценката на постигнатите резултати е изготвена с помощта на индекс, отразяващ степента на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори за изминалото време за всеки от приоритетите на РПР на ЮЦР. Индексът на изпълнение се групира около петстепенна оценъчна скала. Процентното изпълнение за съставяне на оценките по скала се изчислява спрямо постигнатите резултати за специфичните индикатори, отчитащи физически величини за 2020 г. За специфичните индикатори, за които е налична статистическа информация, изпълнението се оценява спрямо постигнатите резултати за 2019 г.

Като показател за изпълнение на приоритет по скала е използвана средноаритметичната, закръглена стойност на постигнатото изменение на специфичните индикаторите за изпълнение по избрания приоритет и посочената скала (при равни тегла на специфичните индикатори).

таблица 5. Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 1

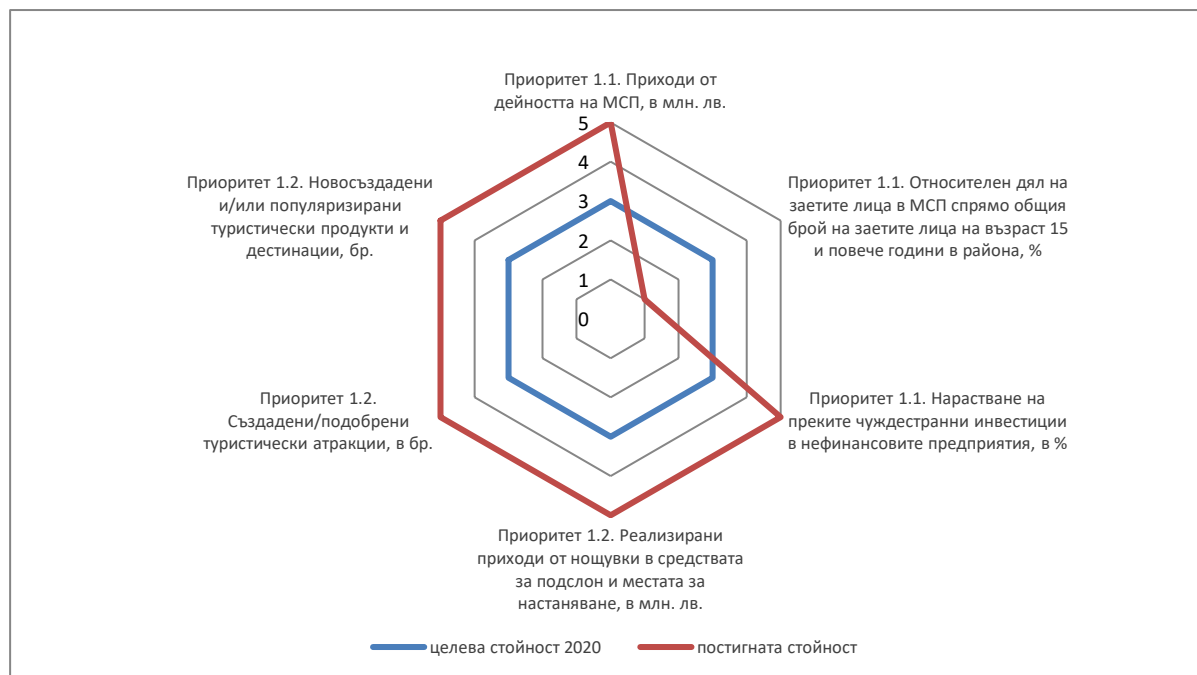
Стратегическа цел 1: Икономическо сближаване в национален и вътрешнорегионален план базирано на щадящо/екологосъобразно ползване на собствени ресурси		
<i>Специфичен индикатор</i>	<i>Оценка по скала</i>	<i>Напредък</i>
Приоритет 1.1. Повишаване конкурентоспособността на малкия и средния бизнес като движеща сила на регионалната икономика		
Приходи от дейността на МСП, в млн. лв.	5 ↑	напредък, значително над планирания
Относителен дял на заетите лица в МСП спрямо общия брой на заетите лица на възраст 15 и повече години в района, %	1 ↗	ограничен напредък
Нарастване на преките чуждестранни инвестиции в нефинансовите предприятия, в %	5 ↑	напредък, значително над планирания
Приоритет 1.2. Развитие на устойчиви форми на туризъм и на културните и творческите индустрии в ЮЦР		
Реализирани приходи от нощувки в средствата за подслон и местата за настаняване, в млн. лв.	5 ↑ ³⁴	напредък, значително над планирания
Създадени/подобвени туристически атракции, в бр.	5 ↑	напредък, значително над планирания
Новосъздадени и/или популяризирани туристически продукти и дестинации, бр.	5 ↑	напредък, значително над планирания

³⁴ Постигнатият напредък за 2019 г. е оценен като напредък, значително над планирания. Covid-19 оказва влияние върху постигнатата през 2020 г. стойност на индикатора, като напредъкът за 2020 г. е напредък над планирания

Стратегическа цел 1: Икономическо сближаване в национален и вътрешнорегионален план базирано на щадящо/екологосъобразно ползване на собствени ресурси

Специфичен индикатор	Оценка по скала	Напредък
Приоритет 1.3. Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда и адаптиране към промените на климата		
Относителен дял на населението, обслужвано от СПСОВ, в %	5 ↑	напредък, значително над планирания
Новоизградени водоизточници за питейно-битови цели, бр.;	5 ↑	напредък, значително над планирания
Новоизградени пречиствателни станции за питейни води, бр.	5 ↑	напредък, значително над планираното
Нерегламентирани сметища, бр. или площ, дка;	0 →	без напредък
Реализирани проекти по ОПОС и ПРСР за изграждане и реконструкция на ВиК инфраструктура, бр.	5 ↑	напредък, значително над планирания
Изградени системи за ранно предупреждение за възникващи опасности от наводнения, пожари, активирани на свлачищни райони, в бр.	5 ↑	напредък, значително над планирания

графика 2. Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритети 1.1 и 1.2 на Стратегическа цел 1 спрямо целта за 2020 г.

Източник: НСИ, ИСУН2020, Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на РПП на ЮЦР, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.

графика 3. Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритет 1.3 на Стратегическа цел 1 спрямо целта за 2020 г.

Източник: НСИ, ИСУН2020, Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на РПР на ЮЦР, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.

таблица 6. Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 2

Стратегическа цел 2: Социално сближаване и намаляване на междуобластните неравенства чрез инвестиции в човешкия капитал и социална инфраструктура		
Специфичен индикатор	Оценка по скала	Напредък
Приоритет 2.1. Подобряване на достъпа до образователни, здравни, социални, културни услуги и спорт		
Реконструирани сгради и обекти на културата, бр.	5 ↑	напредък, значително над планирания
Изградени и реконструирани обекти на инфраструктурата за професионален спорт и спорт в свободното време, бр.	5 ↑	напредък, значително над планирания
Рехабилитирани образователни заведения, вкл. с осигурена високоскоростна интернет свързаност, бр.	5 ↑	напредък, значително над планирания
Рехабилитирани здравни и социални заведения, бр.	5 ↑	напредък, значително над планирания
Брой създадени партньорства между университетите, НИИ и бизнеса	5 ↑	напредък, значително над планирания
Приоритет 2.2. Подобряване на административния капацитет на регионално и местно ниво в полза на гражданите и бизнеса		
Реализирани проекти по Оперативните програми, съфинансирани от Структурните и Кохезионния фонд на ЕС, бр.	5 ↑	напредък, значително над планирания
Служители, преминали обучение за развитие на уменията за управление на проекти, финансов контрол и прилагане на интегрирани системи за развитие, бр.	5 ↑	напредък, значително над планирания

графика 4. Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 2 спрямо целта за 2020 г.

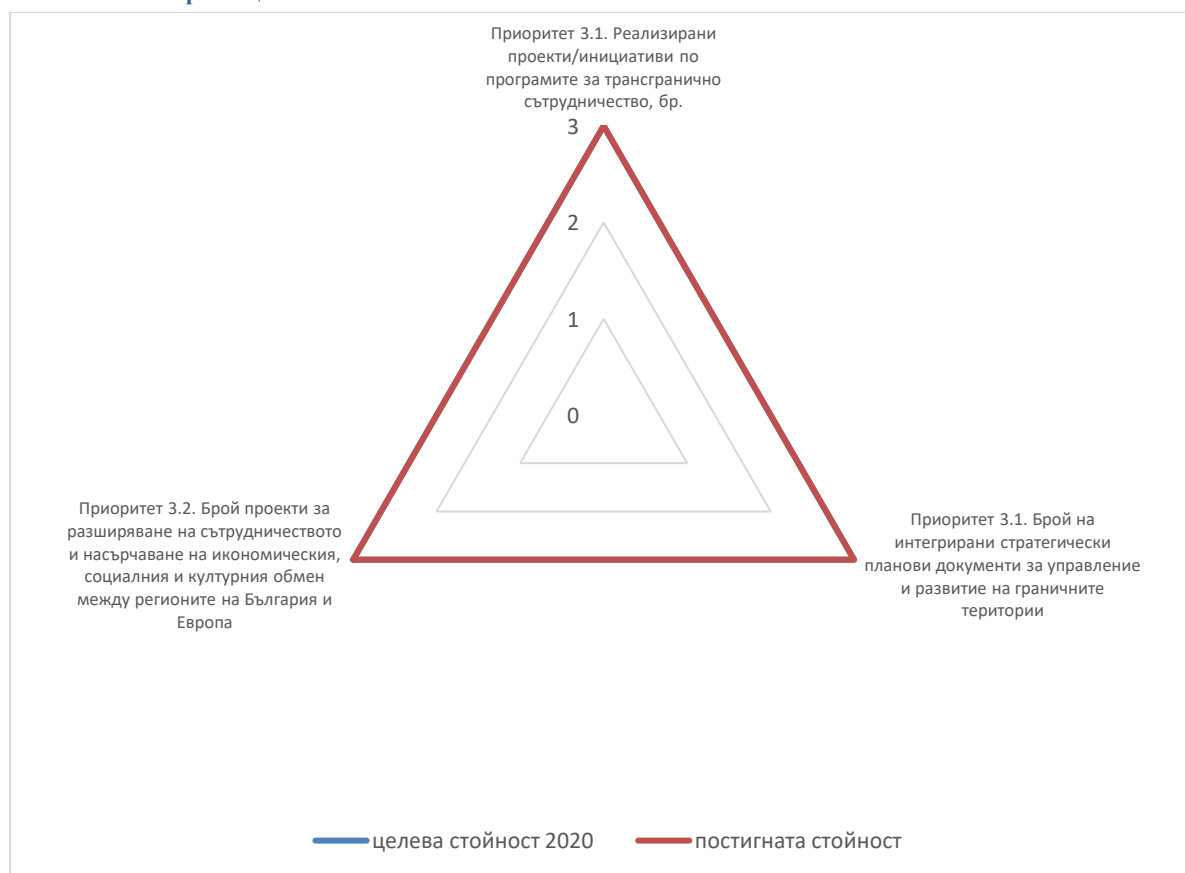

Източник: НСИ, ИСУН2020, Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на РПР на ЮЦР, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.

таблица 7. Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 3

Стратегическа цел 3: Развитие на трансгранично и транснационално сътрудничество в принос на икономическото и социалното развитие и сближаване		
Специфичен индикатор	Оценка по скала	Напредък
Приоритет 3.1. Развитие на трансграничното сътрудничество и мобилизиране потенциала на периферните гранични територии		
Реализирани проекти/инициативи по програмите за трансгранично сътрудничество, бр.	3 →	планиран напредък
Брой на интегрирани стратегически планови документи за управление и развитие на граничните територии	3 →	планиран напредък
Приоритет 3.2. Развитие на междурегионалното и транснационалното сътрудничество за постигане на стратегическите цели на план		
Брой проекти за разширяване на сътрудничеството и насърчаване на икономическия, социалния и културния обмен между регионите на България и Европа	3 →	планиран напредък

графика 5. Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 3 спрямо целта за 2020 г.

Източник: НСИ, ИСУН2020, Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на РПР на ЮЦР, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.

таблица 8. Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 4

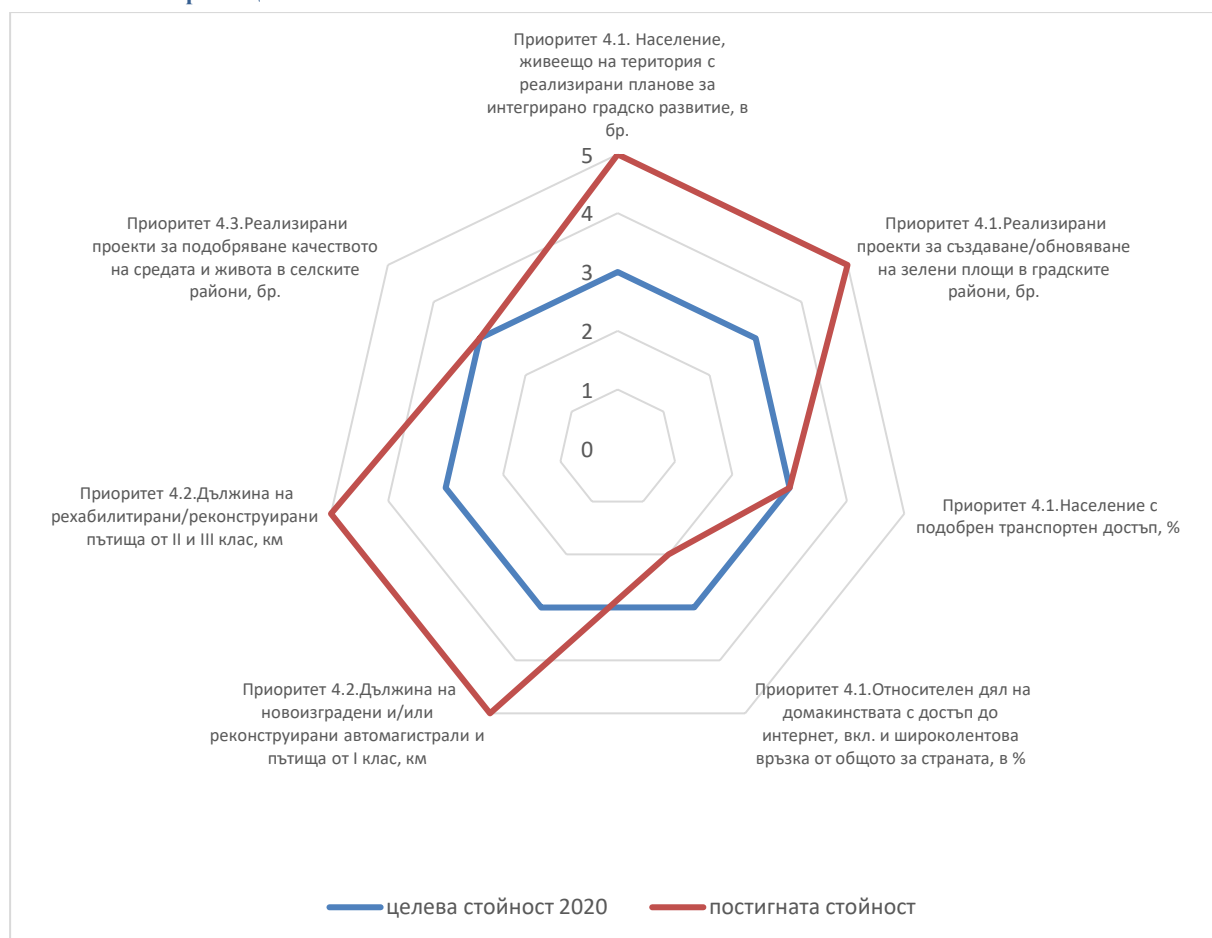
Стратегическа цел 4: Балансирано териториално развитие чрез укрепване на градовете-центрове, подобряване свързаността в района и качеството на средата в населените места		
Специфичен индикатор	Оценка по скала	Напредък
Приоритет 4.1. Подкрепа за интегрирано и устойчиво градско развитие и подобряване на вътрешнорегионалната свързаност		
Население, живеещо на територия с реализирани планове за интегрирано градско развитие, в бр.	5 ↑	напредък значително над планирания
Реализирани проекти за създаване/обновяване на зелени площи в градските райони, бр.	5 ↑	напредък значително над планирания
Население с подобрен транспортен достъп, %	3 →	планиран напредък
Относителен дял на домакинствата с достъп до интернет, вкл. и широколентова връзка от общото за страната, в %	2 ↑	задоволителен напредък
Приоритет 4.2. Подобряване на свързаността на района в национален и международен план		
Дължина на новоизградени и/или реконструирани автомагистрала и пътища от I клас, км	5 ↑	напредък значително над планирания

Стратегическа цел 4: Балансирано териториално развитие чрез укрепване на градовете-центрове, подобряване свързаността в района и качеството на средата в населените места

Специфичен индикатор	Оценка по скала	Напредък
Дължина на рехабилитирани/реконструирани пътища от II и III клас, км	5 ↑	напредък значително над планирания
Приоритет 4.3. Подобряване качеството на живот в селските райони		
Реализирани проекти за подобряване качеството на средата и живота в селските райони, бр.	3 →	планиран напредък

графика 6. Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 4 спрямо целта за 2020 г.

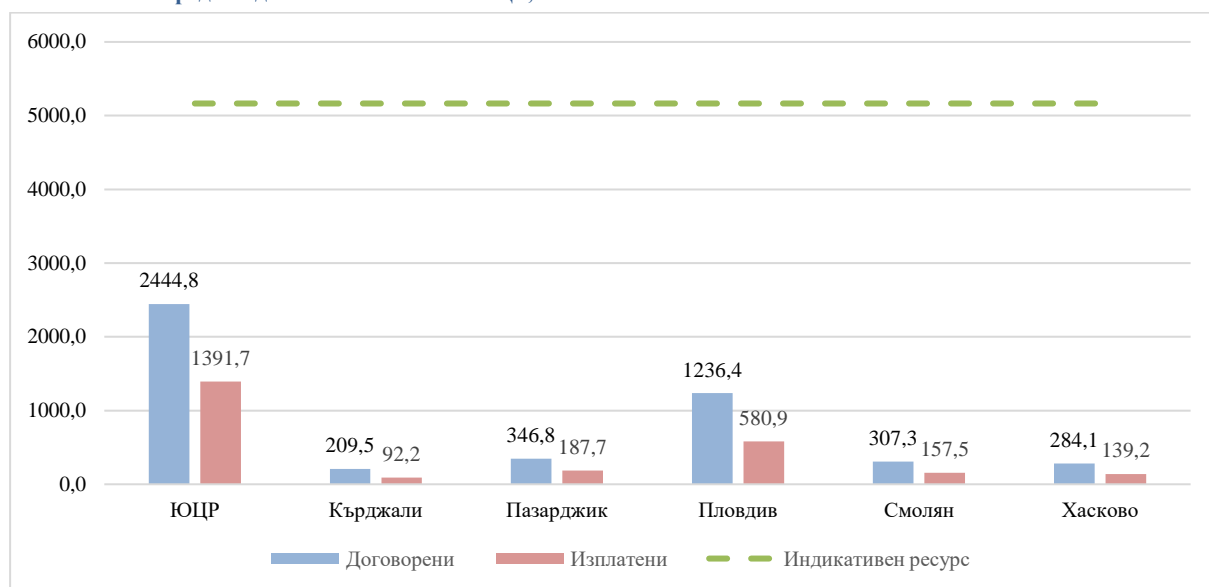
Източник: НСИ, ИСУН2020, Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на РПР на ЮЦР, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020 г.

Целевите стойности за 2020 г. за почти всички от специфичните индикатори са постигнати в съответствие с планираното, над планираното или значително над него. За част от индикаторите още към 2015 г. са постигнати и целевите стойности за 2020. Изцяло, значително над планираното, са постигнати целите на специфичните индикатори по приоритети на Стратегически цели 2 и 3.

3.2. Финансови индикатори

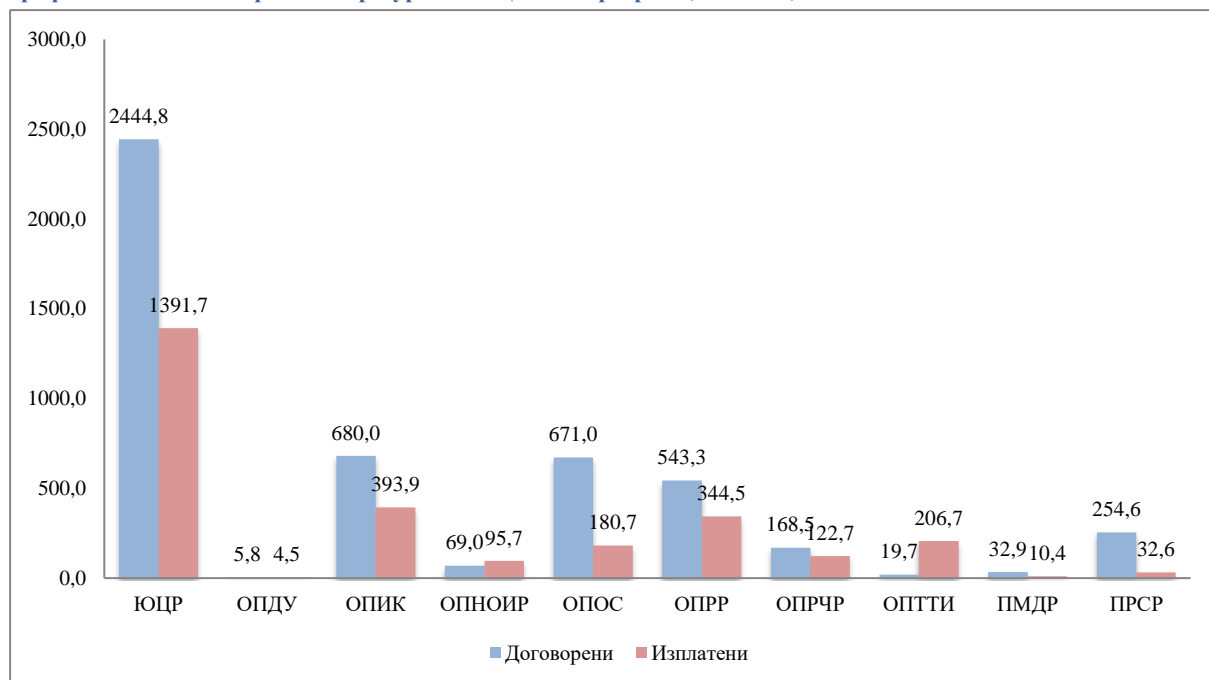
Оценено е съответствието на договорените средства по програмите, финансирани от фондовете на ЕС с планираните необходими финансови ресурси за изпълнението на РПР на ЮЦР.

графика 7. Договорени и изплатените средства (ОП и ПРСР) общо и по области и сравнение с предвижданията на РПР на ЮЦР, юли 2021³⁵

Източник: ИСУН2020

графика 8. Концентрация на ресурси в ЮЦР – по програми, млн. лв., юли 2021

Източник: ИСУН2020

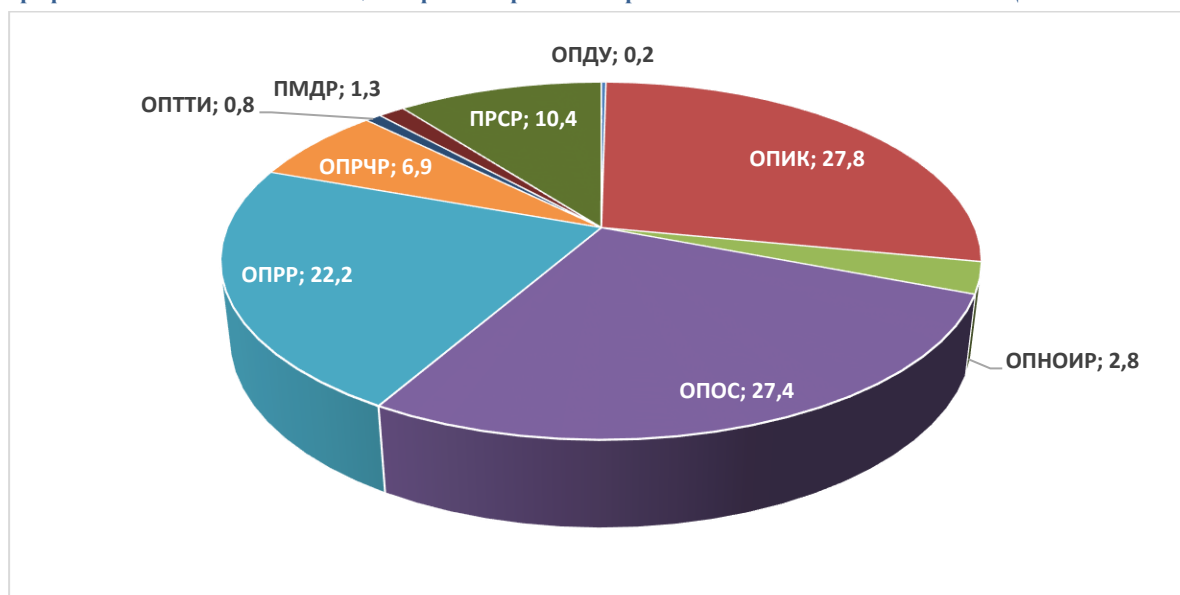
³⁵ Общият размер на договорените/изплатените суми за цели район е по-висок от сбора по области, поради наличието на проекти, изпълнявани на територията на повече от една област в района

Към юли 2021 г. договорените средства по програми, финансирани от фондовете на ЕС представляват 47,3% от планираните индикативни финансови ресурси за осъществяване на целите на РПР на ЮЦР за периода 2014-2020 г., а сумата на изплатените средства е 26,9% от планираните индикативни финансови ресурси до 2020 г. Частните средства в това договорено финансиране са близо 306,5 млн. лв. (222,2 млн. лв. – ОПИК и ОПРЧР, 73,2 млн. лв. по ПРСР и 11,1 млн. лв. по ПМДР), което представлява 58,8% от планираните частни ресурси в размер на 521,1 млн. лв. Нарастването на договорените частни ресурси се дължи на приоритизирането на инвестициите в района, финансирани чрез ОПИК. В допълнение са договорени 44,7 млн. лв. по ОП Храни, финансирана от Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се. Фондът предоставя първоначална базова подкрепа на най-уязвимите граждани, засегнати от форми на крайна бедност, които са твърде откъснати от пазара на труда, за да могат да се възползват от мерките за социално приобщаване на ЕСФ.

Прогнозата за постигане на планираните нива на финансов ресурс е "ограничена", предвид възможното договаряне на средства по оперативните програми до края на 2022 г. и възможно изплащане на средства за допустими разходи до края на 2023 г., както и приносът на националното публично участие – национален и местни бюджети.

Делът на договорените в ЮЦР средства по области е разпределен по следния начин: Пловдив – 50,6%, Пазарджик – 14,2%, Хасково – 11,6%, Смолян – 12,6%, Кърджали – 8,6%. Разпределението на дела на средствата, които са изплатени (от общата сума на договорените в ЮЦР) е съответно Пловдив – 23,8%, Пазарджик – 7,7%, Хасково – 5,7%, Смолян – 6,4%, Кърджали – 3,8%.

графика 9. Основни източници на финансиране на мерките за изпълнение на РПР на ЮЦР

Източник: ИСУН2020

Основен дял във финансирането на мерките за изпълнение на РПР на ЮЦР към момента на последващата оценка имат ОПОС (27,4%), ОПИК (27,8%), ОПРР (22,2%), ПРСР (10,4%) и. Значим е дялът на договореното финансиране и по ОПРЧР (6,9%) и ПМДР (1,3%).

Дялът на мерките за предотвратяване последствията от кризата с Covid-19 от общата договорена сума по ОПИК е 12,07%, от които 1,2% са насочени в сектора на туризма, а други 0,9% в транспортния сектор. Ресурсите на програмата за справяне с кризата, насочени към ЮЦР са втори по размер след тези за ЮЗР. Въпреки специфично насоченото към Covid-19 мерки финансиране, с ресурс от над 597 млн. лв. ОПИК остава с основен принос за технологичното обновление и развитие на иновациите в предприятията в ЮЦР за периода.

4. Степен на постигане на целите на РПР на ЮЦР

Степента на изпълнение на отделните приоритети на РПР на ЮЦР е оценена въз основа на постигане целите на съответните специфични индикатори. Степента на постигане на стратегическите цели е оценена въз основа изпълнението на техните приоритети.

4.1. Стратегическа цел 1: Икономическо сближаване в национален и вътрешнорегионален план базирано на щадящо/екологосъобразно ползване на собствени ресурси

Изпълнението на *Стратегическа цел 1* е свързано с прилагане на мерки за повишаване конкурентоспособността и постигане на ускорен растеж на икономиката на ЮЦР. Фокус е поставен върху производителността на труда и приложение на иновации в икономиката, туризма и подобряване на инфраструктурата за опазване на околната среда, като фактор за развитието му. *Стратегическа цел 1* се реализира чрез мерки по:

- **Приоритет 1.1:** Повишаване конкурентоспособността на малкия и средния бизнес като движеща сила на регионалната икономика;
- **Приоритет 1.2.** Развитие на устойчиви форми на туризъм и на културните и творческите индустрии в ЮЦР;
- **Приоритет 1.3.** Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда и адаптиране към промените на климата.

Прегледът на мерките, реализирани по приоритетите на *Стратегическа цел 1* показва, че е налице напредък по изпълнението на мерките и по приоритета.

таблица 9. Степен на изпълнение на Стратегическа цел 1 и приоритетите ѝ, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

	Средно за приоритет	Средно за приоритет – скала	Средно за цел
Стратегическа цел 1: Икономическо сближаване в национален и вътрешнорегионален план базирано на щадящо/екологосъобразно ползване на собствени ресурси			4 ↗
<i>Приоритет 1.1.</i> Повишаване конкурентоспособността на малкия и средния бизнес като движеща сила на регионалната икономика	3,3	3 →	
<i>Приоритет 1.2.</i> Развитие на устойчиви форми на туризъм и на културните и творческите индустрии в ЮЦР	4,7	5 ↑	
<i>Приоритет 1.3.</i> Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда и адаптиране към промените на климата	4,2	4 ↗	

Постигнат е **напредък над планирания** по реализацията на приоритетите, чрез които се реализира *Стратегическа цел 1*, чрез което е постигнат и планирания напредък по нея. Напредък над планираното е налице в областта на развитието на инфраструктурата за опазване на околната среда и адаптиране към промените на климата. Напредък, значително над планирания е постигнат в областта на развитието на туризма и културните и творческите индустрии. Напредък в рамките на планирания е постигнат по отношение на подкрепата за малкия и средния бизнес, иновациите и инвестициите.

4.2. Стратегическа цел 2: Социално сближаване и намаляване на междуобластните неравенства чрез инвестиции в човешкия капитал и социална инфраструктура

Стратегическа цел 2 предвижда развитие на човешкия капитал и пазара на труда. *Стратегическа цел 2* се реализира чрез мерки по:

- **Приоритет 2.1.** Подобряване на достъпа до образователни, здравни, социални, културни услуги и спорт;
- **Приоритет 2.2.** Подобряване на административния капацитет на регионално и местно ниво в полза на гражданите и бизнеса.

Прегледът на мерките, реализирани по приоритетите на *Стратегическа цел 2* показва, че е налице напредък по изпълнението на мерките и по двата приоритета.

таблица 10. Степен на изпълнение на Стратегическа цел 2 и приоритетите ѝ, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

	Средно за приоритет	Средно за приоритет – скала	Средно за цел
Стратегическа цел 2: Социално сближаване и намаляване на междуобластните неравенства чрез инвестиции в човешкия капитал и социална инфраструктура			5 ↑
<i>Приоритет 2.1.</i> Подобряване на достъпа до образователни, здравни, социални, културни услуги и спорт	5	5 ↑	
<i>Приоритет 2.2.</i> Подобряване на административния капацитет на регионално и местно ниво в полза на гражданите и бизнеса	5	5 ↑	

По двата приоритета на *Стратегическа цел 2* е постигнат напредък, значително над планирания, като почти всички индикатори по приоритети постигат и целите за 2020 г. още през 2015 г.

Фокусирането върху подкрепа за образованието и заетостта, ще бъде значим фактор за повишаване на произведената БВП и доходите в ЮЦР и през следващия планов период.

4.3. Стратегическа цел 3: Развитие на трансгранично и транснационално сътрудничество в принос на икономическото и социалното развитие и сближаване

Реализирането на *Стратегическа цел 3* е свързано с развитие на градските центрове и базисната техническа инфраструктура. *Стратегическа цел 3* се реализира чрез мерки по:

- **Приоритет 3.1.** Развитие на трансграничното сътрудничество и мобилизиране потенциала на периферните гранични територии;
- **Приоритет 3.2.** Развитие на междурегионалното и транснационалното сътрудничество за постигане на стратегическите цели на план.

Прегледът на мерките, реализирани по приоритетите на *Стратегическа цел 3* показва, че е налице напредък по изпълнението на мерките и по трите приоритета.

таблица 11. Степен на изпълнение на Стратегическа цел 3 и приоритетите ѝ, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

	Средно за приоритет	Средно за приоритет – скала	Средно за цел
Стратегическа цел 3: Развитие на трансгранично и транснационално сътрудничество в принос на икономическото и социалното развитие и сближаване			3 →
<i>Приоритет 3.1.</i> Развитие на трансграничното сътрудничество и мобилизиране потенциала на периферните гранични територии	3	3 →	
<i>Приоритет 3.2</i> Развитие на междурегионалното и транснационалното сътрудничество за постигане на стратегическите цели на план	3	3 →	

Изпълнението на мерките по отделните приоритети на *Стратегическа цел 3* се характеризира с планиран напредък.

По *Приоритет 3.1* е постигнат планирания напредък чрез осъществяваните проекти/ инициативи за трансгранично сътрудничество. По *Приоритет 3.2* е постигнат задоволителен напредък чрез развитие на междурегионално и транснационално сътрудничество.

Стратегическа цел 3 е изпълнена в рамките на програмния период до 2020 г.

4.4. Стратегическа цел 4: Балансирано териториално развитие чрез укрепване на градовете-центрове, подобряване свързаността в района и качеството на средата в населените места

Реализирането на *Стратегическа цел 4* е свързано с осъществяването на мерки за подобряване качеството на околната среда и ликвидиране или намаляване на различните видове замърсявания, ограничаване на природните рискове. *Стратегическа цел 4* се реализира чрез мерки по:

- **Приоритет 4.1.** Подкрепа за интегрирано и устойчиво градско развитие и подобряване на вътрешнорегионалната свързаност;
- **Приоритет 4.2.** Подобряване на свързаността на района в национален и международен план;
- **Приоритет 4.3.** Подобряване качеството на живот в селските райони.

Прегледът на мерките, реализирани по приоритетите на *Стратегическа цел 4* показва, че е налице напредък с различна степен по изпълнението на мерките по двата приоритета.

таблица 12. Степен на изпълнение на Стратегическа цел 4 и приоритетите ѝ, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

	Средно за приоритет	Средно за приоритет – скала	Средно за цел
Стратегическа цел 4: Балансирано териториално развитие чрез укрепване на градовете-центрове, подобряване свързаността в района и качеството на средата в населените места			4 ↗
<i>Приоритет 4.1.</i> Подкрепа за интегрирано и устойчиво градско развитие и подобряване на вътрешнорегионалната свързаност	3,5	4 ↗	
<i>Приоритет 4.2.</i> Подобряване на свързаността на района в национален и международен план	5	5 ↑	
<i>Приоритет 4.3.</i> Подобряване качеството на живот в селските райони	3	3 →	

Изпълнението на мерките по *Приоритет 4.1* на *Стратегическа цел 4* се характеризира с напредък над планираното.

Наблюдава се изразен **напредък** в изпълнението на мерки, свързани с повишаване дела на населението в територии с подобрена транспортна и комуникационна свързаност в агломерационните ареали на големите градове. Напредъкът по изпълнението на *Приоритет 4.2* е значително над планирания, постигнат чрез инвестиции в транспортна инфраструктура.

Напредъкът по изпълнението на *Приоритет 4.3* е съгласно планирания предвид интервенцията на финансиращи програми в областта на подобряване качеството на живот в селските райони.

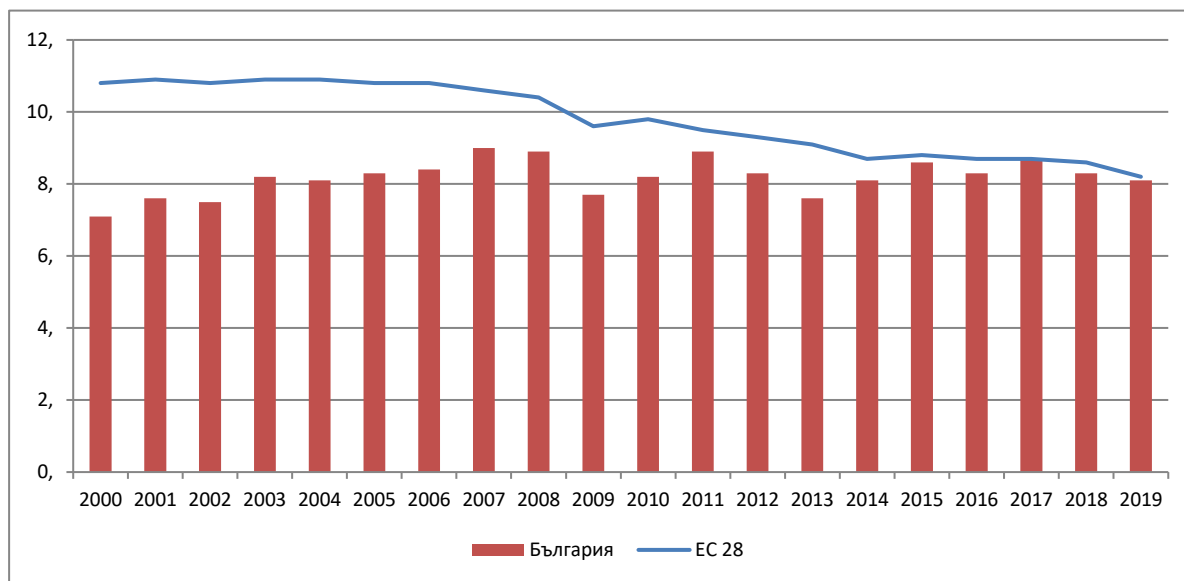
Стратегическа цел 4 е изпълнена в рамките на програмния период до 2020 г.

5. Оценка на степента на постигане на глобалните екологични цели по проблемите, свързани с адаптирането на районите към изменението на климата в процеса на изпълнение на РПР на ЮЦР (2014-2020 г.)

РПР на ЮЦР (2014-2020 г.) определя седем индикатора за наблюдение и оценка на степента на постигане на глобалните екологични цели по проблемите, свързани с адаптирането на районите към изменението на климата. За част от индикаторите не е налична информация на ниво NUTS2. В годишните доклади за изпълнение на РПР на ЮЦР не е извършен анализ на глобалните екологични индикатори.

Данни за емисиите на парникови газове на човек от населението са налични на национално ниво, като за 2019 г. са 8,1 тона CO₂ – еквивалент.³⁶ В периода 2006-2019 г. индикаторът на национално ниво намалява с 3,6%. Следвайки сходна тенденция, индикаторът на регионално ниво в ЮЦР намалява до стойности над поставената цел 2020.

графика 10 Емисии на парникови газове на жител от населението, тона CO₂ - еквивалент

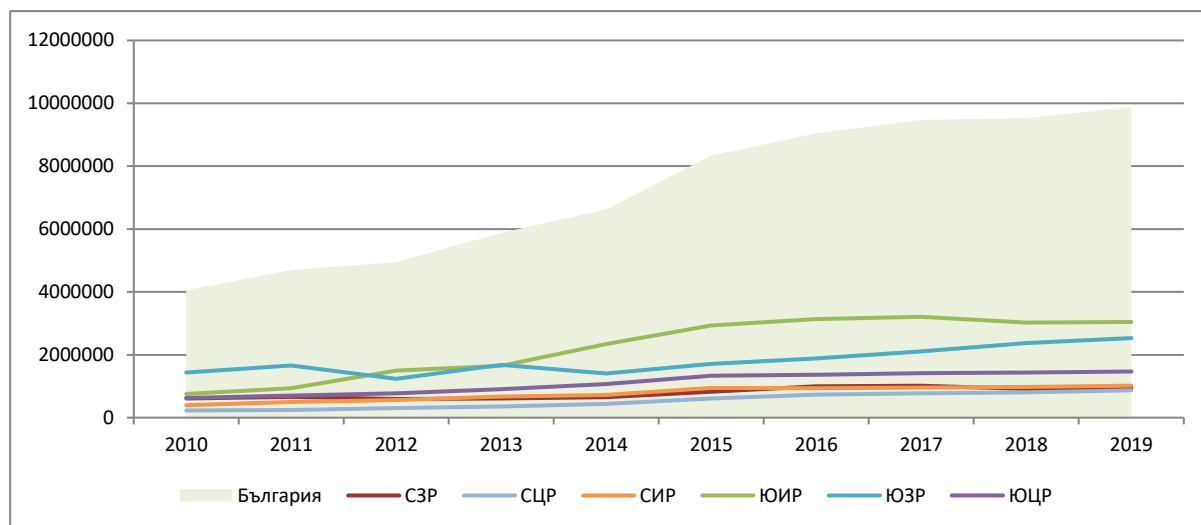
Източник: Евростат

В периода 2010-2019 г. **наличността на дълготрайни материални активи с екологично предназначение** в ЮЦР се увеличават с 134%, като районът е на трето място от районите от ниво 2 с дял (14,8%) от стойността за страната към 2019 г.

Във вътрешнорегионален аспект през 2019 г. най-голям дял дълготрайни материални активи с екологично предназначение от общите за района са концентрирани в област Пловдив (52%).

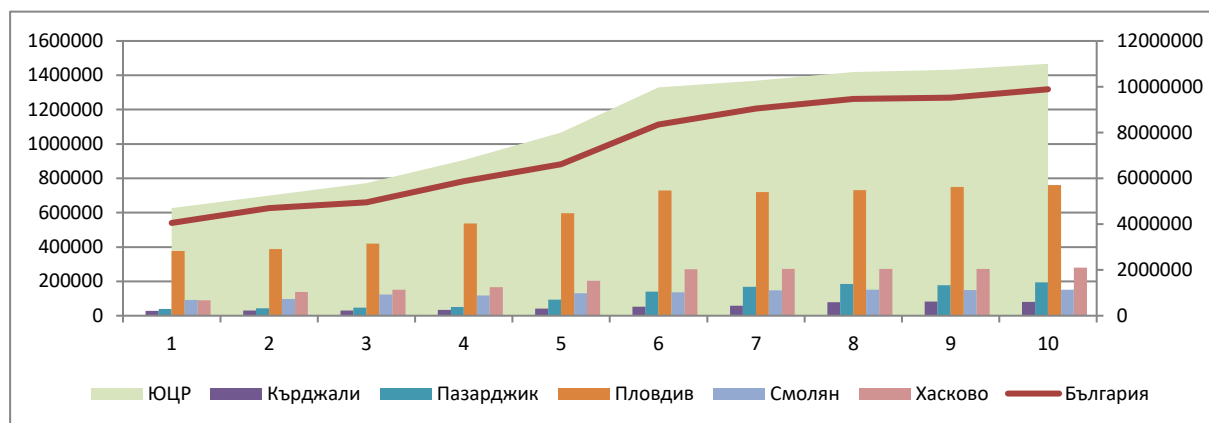
³⁶ Евростат

графика 11 Наличност на дълготрайните материални активи с екологично предназначение (ДМА-ЕП) към края на годината по райони, 2010-2019 г., хил. лв.

Източник: НСИ

графика 12 Наличност на дълготрайните материални активи с екологично предназначение (ДМА-ЕП) към края на годината по области в ЮЦР, 2010-2019 г., хил. лв.

Източник: НСИ

НСИ представя данни за индикаторите **Данни за индикаторите Разходи за ДМА с екологично предназначение** и **Разходи за ДМА с екологично предназначение на човек от населението** за 2019 г. на национално ниво (няма представителност на ниво район). Разходи за дълготрайни материални активи с екологично предназначение в страната през 2019 г. са - 2308,05 млн., като разходите за опазване на околната среда на човек от населението са 330,8 лв.

Наличните данни за индикатора **Регионален индекс за климатична сигурност**³⁷ са актуални към 2008 г., като актуални данни към 2019 г. не са публикувани.

---

³⁷ Разработен по проект „Региони за устойчива промяна” (“Regions for sustainable change”, RSC 0301R1) по програма INTERREG IVC на ЕС

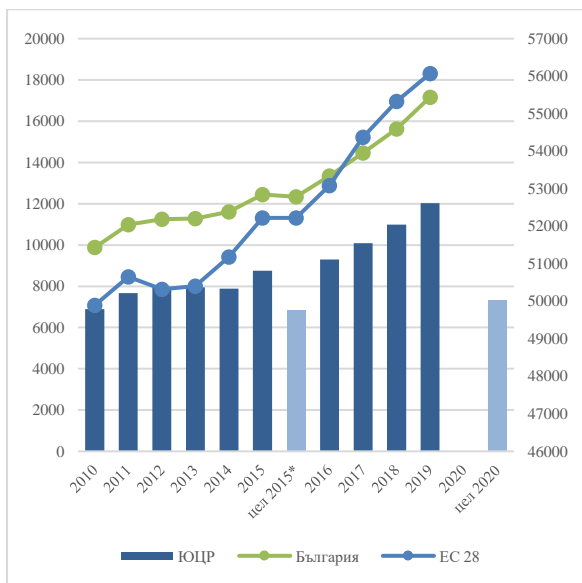
6. Оценка на устойчивостта на постигнатите резултати от изпълнението на РПР на ЮЦР 2014-2020 г. от гледна точка на избрани икономически, социални и екологични показатели

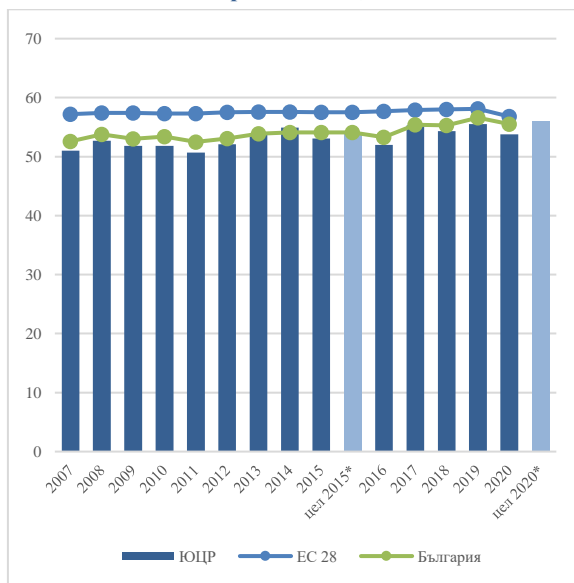
Динамиката в развитието на стойностите на ключовите национални показатели е в основата на оценката на устойчивостта на постигнатите резултати от изпълнението на РПР на ЮЦР 2014-2020 г. Разглеждането на постигнатото в периода в сравнителен план – с останалите райони от ниво 2 и средните стойности за страната представя тенденциите в общото развитие на ЮЦР и в каква степен постигнатите резултати могат да бъдат устойчиви в периода след 2020 г.

Достигнатото ниво на показателя *БВП на човек от населението (лв.)* още през 2015 г. надхвърля както междинната целева стойност, така и цел 2020. Важен фактор за това преизпълнение на целите е силно консервативното планиране при тяхното определяне. На практика и двете цели са постигнати още през 2011 г., т.е. преди приемането на РПР. **Ръстът спрямо базовата 2010 г. е 74,5%, което го нарежда на второ място по напредък след СЦР.** В резултат, за периода 2014-2019 г. стойността му **нараства с 0,5% от БВП на национално ниво, като заедно с ЮЗР са двата района, които регистрират растеж.** Сравнението със стойностите на останалите райони от ниво 2, показва, че не са налице промени – въпреки лекия ръст на приноса в националния БВП, **ЮЦР остава на четвърто място през целия период след ЮЗР, СИР и ЮИР.** Динамиката на развитието на показателя може да бъде определена като стабилна и ограничено нарастваща в периода 2014-2019. Предизвиканият от кризата Covid-19 икономически стрес вероятно ще доведе до намаляване на стойността на показателя за 2020 г. В краткосрочен план може да бъде очаквана положителна промяна в резултат на технически корекции, дължащи се на резултатите от Националното преброяване на населението през 2021 г. и очакваното намаление на населението на ЮЦР.

графика 13. БВП на глава от населението за ЮЦР, България и ЕС 28, 2010-2019 г., лв.

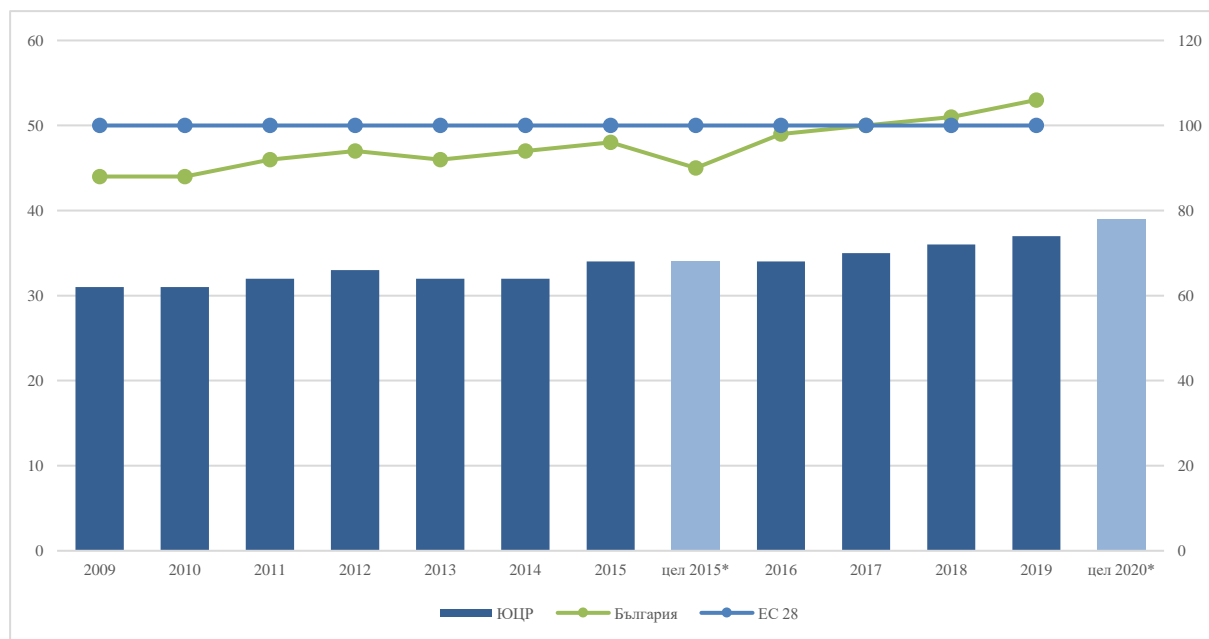
графика 14. Коефициент на икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години за ЮЦР, България и ЕС 28, 2007-2020 г.

Коефициентът на икономическа активност (15+ навършени години) е неустойчив в целия период, като през 2020 г. намалява до 53,8% или под междинната целева стойност (54,1%) и значително под целевата стойност за 2020 г. (56%). Активността остава по-ниска с 1,7 процентни пункта и от средното за страната. Потвърждава се предвиждането в междинната оценка, че поставената цел 2020 (56%) като амбициозна. Сравнението със стойностите на останалите райони от ниво 2, показва, че са налични **негативни промени** – от второ място след ЮЗР през 2014 г., ЮЦР се нарежда на четвърто място в следващите години, а през кризисната 2020 г. минава на предпоследна, пета позиция, като след него остава само СЗР. През целия период **нивната на заетост остават под средното за страната**, като разликата нараства в периода 2017-2019 г.

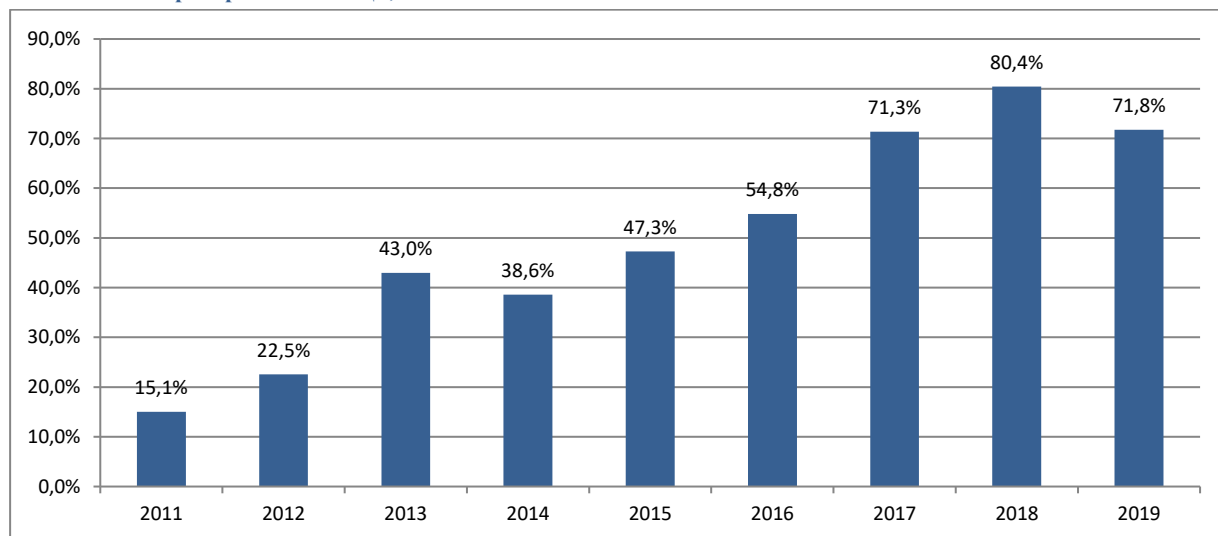
В периода 2014-2020 г. темпът на растеж на *БВП на човек от населението в СПС от средната стойност на ЕС* се забавя и макар, че междинната цел е постигната, това забавяне влияе на постигането на цел 2020, което, макар и близо до, е под поставената цел към 2020 г. (37 при цел 39%).

графика 15. Дял на БВП на човек от населението в стандарт на покупателната способност (СПС) от средната стойност на ЕС 27 - %

Източник: НСИ, ЕВРОСТАТ

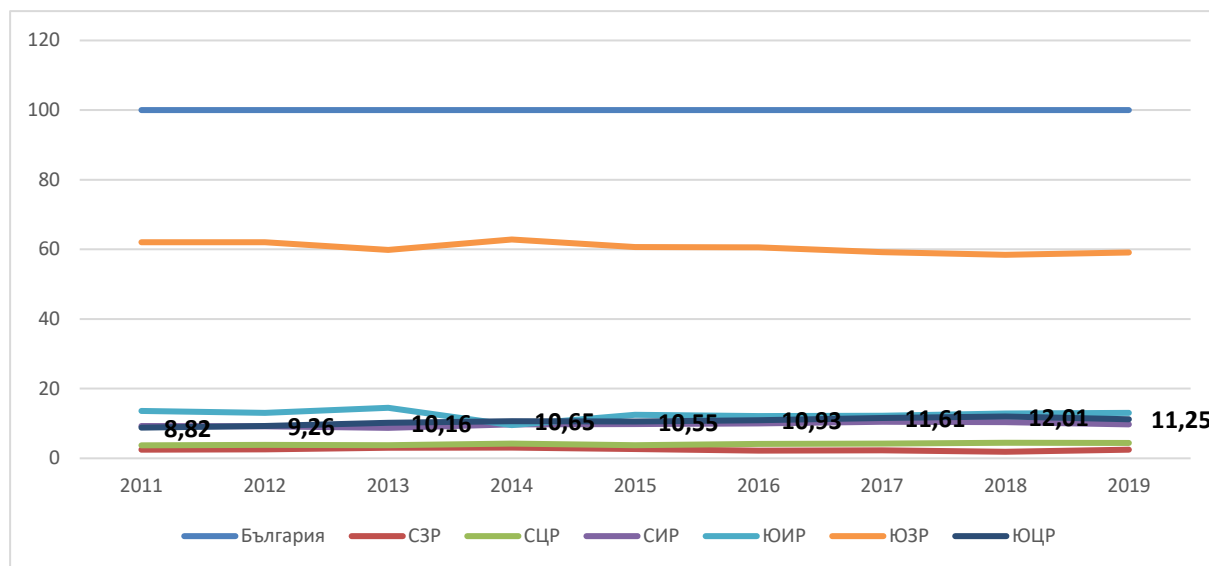
графика 16. Нарастване на годишна база на преките чуждестранни инвестиции в нефинансовите предприятия в ЮЦР, %

Източник: НСИ

Нарастването на годишна база на ПЧИ в ЮЦР е значимо в периода 2014-2019 г., като най-бърз растеж на индикатора се наблюдава през 2017 и 2018 г., като през 2019 г. е постигнат ръст спрямо 2014 г. от 37,6% - третият по големина в страната след ЮЗР и СЦР. Нарастването в дела на национално ниво е с 0,6%, което го поставя на второ място по растеж след ЮИР. В предкризисната 2019 г. ръстът спрямо 2014 г. е 1,4%.

графика 17. Дял на преките чуждестранни инвестиции в нефинансовите предприятия на ниво NUTS 2 от ЧПИ за страната, %

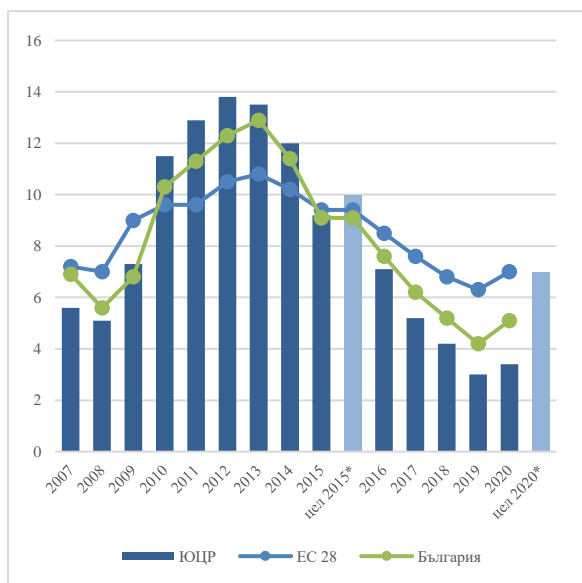
Източник: НСИ

Коефициентът на безработица (15+ навършени години) намалява съществено след 2013 г. и през 2020 г. достига 3,4% при 5,1% средно за страната. Целевата стойност за 2020 г. (7%) е значително преизпълнена, като на практика е постигната още през 2016 г. През периода ЮЦР се нарежда на второ място след ЮЗР по този показател, а през кризисната 2020 г. е районът с най-нисък коефициент на безработица – 3,4% или с 1/3 по-ниско от средното за страната.

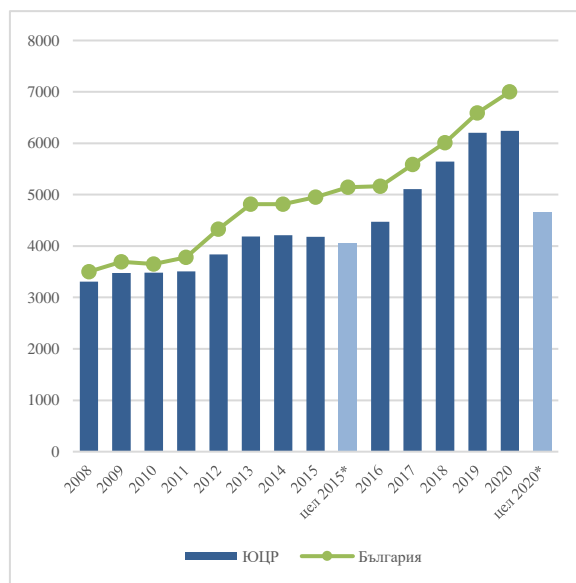
Общият доход на лице от домакинство нараства съществено в периода 2014-2020 г., като стойността за 2020 г. от 6 239 лв. е по-висока от поставената цел за 2020 г. (4650 лв.) , като тя е била постигната още през 2017 г. В сравнение с останалите райони от ниво 2, ЮЦР запазва сравнително ниски нива на доходи, като през периода 2014-2016 г. е на последно място в сравнение с останалите райони от ниво 2. Следва период на значим растеж, като през 2018 и 2019 г. ЮЦР се нарежда на трето място по доходи след ЮЗР и СЦР. Кризата през 2020 г. обаче отново го връща на пета, предпоследна позиция сред шестте района.

графика 18. Коефициент на безработица за ЮЦР, България и ЕС 28, 2007-2020 г.

графика 19. Общ доход на лице от домакинство в ЮЦР, 2008-2020 г., лв.

Източници: НСИ, ЕВРОСТАТ

В периода 2014-2020 г. *делът на населението, свързано с ПСОВ* нараства с 13,8%, като този ръст основно е осъществен през 2015 спрямо 2014 г. (12,5%) и вероятно се дължи на завършването на проекти, финансирани в периода 2007-2013 г. След 2015 г. ръстът е 1,3. Налице са спорадични проблеми с водоснабдяването – в периода нараства *дела на населението с режим на водоподаване*, но през годините показателят се променя неустойчиво.

Делът на обслужваното население от системи за организирано сметосъбиране остава висок през целия период – от 99,6% през 2013 до 99,9% през 2018 г. Не особено устойчива е тенденцията за нарастване на *дела на предадените за предварително третиране битови отпадъци* – за периода 2013-2018 г. количеството предварително третирани битови отпадъци нараства с 29%, като следва да се отбележи, че такава предварителна обработка на практика се извършва само в област Пловдив и в област Хасково. Съответно с 36% намаляват и *директно депонираните битови отпадъци*, което е най-малкият процент намаление сред шестте района от нива 2. Насърчаването на мерки в посока устойчиво управление на е със значителен потенциал за положително въздействие върху състоянието на околната среда на ЮЦР.

таблица 13. Степен на постигане на целите на ключовите индикатори

Ключови индикатори	Степен на постигане на заложеното изменение – цел 2020 г.	Принос към постигане на целите на ключовите индикатори
БВП на човек от населението, лв.	5 ↑	Постигнат планиран принос, значително над планирания
Дял на БВП на човек от населението от средната стойност на ЕС 28, %	2 ↑	Задоволителен принос
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече навършени години, %	5 ↑	Постигнат планиран принос, значително над планирания
Коефициент на икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години, %	1 ↗ (2 ↑) ³⁸	Постигнат ограничен напредък (2019 – постигнат задоволителен напредък)
Общ доход на лице от домакинство, лв.	5 ↑	Постигнат планиран принос, значително над планирания

Анализираното развитие на ключовите индикатори разкрива разнопосочни по своята посока и устойчивост тенденции. Значителният ръст на БВП на човек от населението се дължи в голяма степен на икономическия растеж в област Пловдив и в известна на този в област Хасково. Този икономически растеж се отразява и върху доходите, които нарастват чувствително до 2019 г. Като цяло, тенденциите за растеж са крехки, видно от изоставането на района през кризисната 2020 г. по отношение на доходите, както и предвид ограничената икономическа активност през целия период. Оценената степен на постигане на заложеното изменение и приноса им към постигане на целите на ключовите индикатори за развитие на ЮЦР към 2020 г. разкриват необходимост от подкрепа на факторите за нарастване на икономическата активност на населението и възможностите за активизиране на социално-икономическите процеси в останалите области на ЮЦР (без Пловдив) в положителна посока предвид потенциала на района по отношение на научната дейност, човешкия капитал, технологичното обновление, развитието на селското стопанство и туризма.

³⁸ Постигнатият напредък за 2019 г. е оценен като задоволителен. Covid-19 оказва влияние върху постигнатата през 2020 г. стойност на индикатора, като напредъкът за 2020 г. е оценен като ограничен

7. Оценка на общото въздействие от изпълнението на РПР на ЮЦР (2014-2020 г.) към края на периода на действие, на основата на сравнителен анализ на общата социално-икономическа ситуация

7.1. Сравнителен анализ на общата социално-икономическа ситуация в ЮЦР в периода 2014-2020 и оценка на общото въздействие от изпълнението на РПР на ЮЦР (2014-2020 г.)

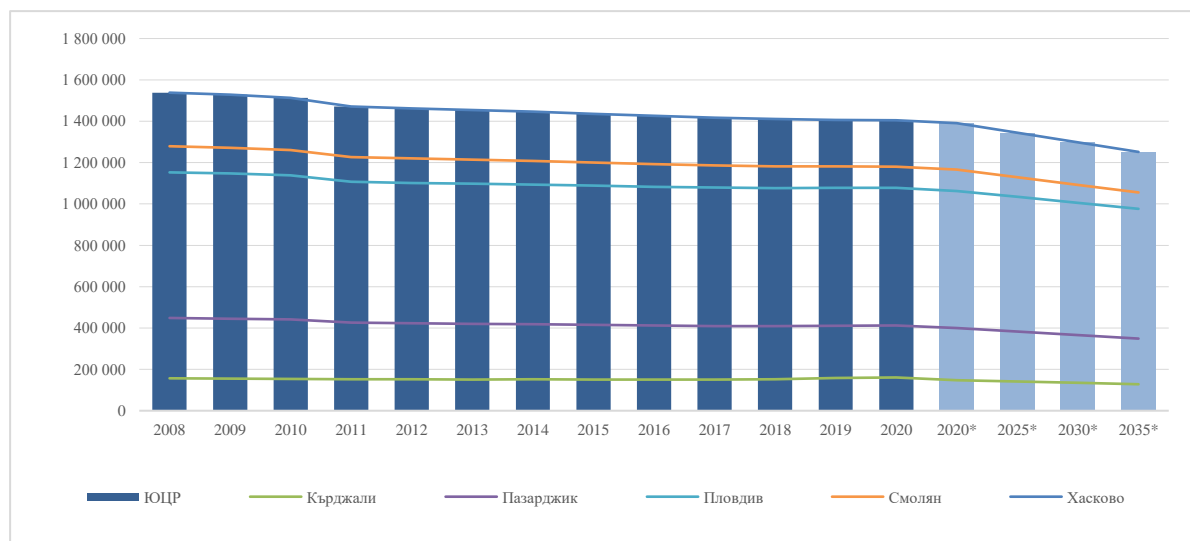
7.1.1. Общи характеристики на регионалната икономика

Промените в демографския профил на ЮЦР показват устойчива тенденция на намаляване на населението – в периода 2008-2020 г. намалението е с 8,7%. Към края на 2020 г. населението на ЮЦР е **1 403 991 души** и съответства на изискванията за обособяване на район от ниво 2 според *Регламент (ЕО) № 1059/2003 г. на Европейския парламент и на Съвета от 26 май 2003 година за установяване на обща класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS)*. Населението във всички области на района с изключение на област Кърджали намалява, като най-силно е изразена тенденцията в област Смолян – с 19,5%, следвана от Пазарджик (14,1%) и Хасково (13,7%). Намалението в област Пловдив е 5,4%. Единствено в област Кърджали се наблюдава увеличение на населението в разглеждания период с 3%. Броят на населенето на област Смолян (**101 887 души**) не отговаря на изискванията на *Регламент (ЕО) № 1059/2003 г.*, според който населението в административните единици от ниво 3, следва да бъде най-малко **150 000 души**. Прогнозите на НСИ³⁹ за броя на населението на ЮЦР към 2025 г. са за продължаващо намаляване – до **1 344 431 души**, а през 2035 г. се очаква населението на ЮЦР да бъде **1 251 572 души** или с 10,9% по-малко от 2020 г.

---

³⁹ НСИ, прогноза I вариант (при хипотеза за конвергентност)

графика 20. Население в ЮЦР и по области за периода 2008-2020 г. и прогнозни данни за 2020, 2025, 2030, и 2035 г., брой

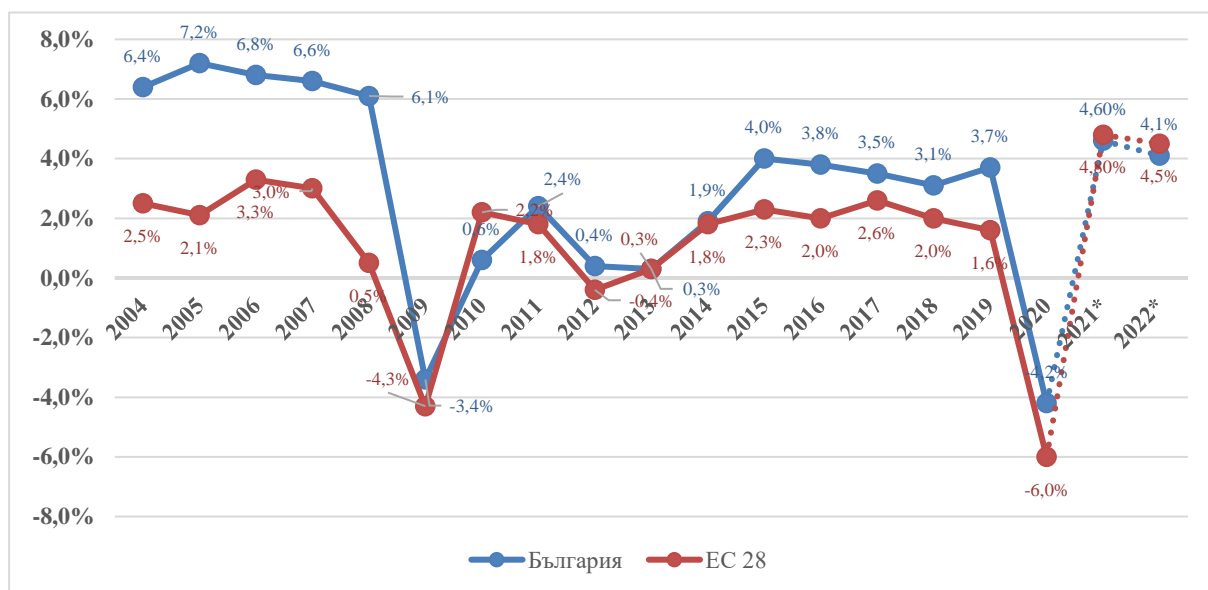

Източник: НСИ

Социалното и икономическото развитие на ЮЦР през периода 2014-2020 г. се характеризира с положителна промяна на ключовите макроикономически индикатори. Това се дължи основно на общата динамика на развитието на страната след 2012 г., изразяваща се в нарастване на БВП с темпове по-бързи от средните за ЕС, които, макар и частично, възстановяват в известна степен растежа от преди 2009 г. Данните потвърждават направените прогнози, че до 2020 г. темпът на растеж на БВП на страната ще изпреварва средния за ЕС 28.

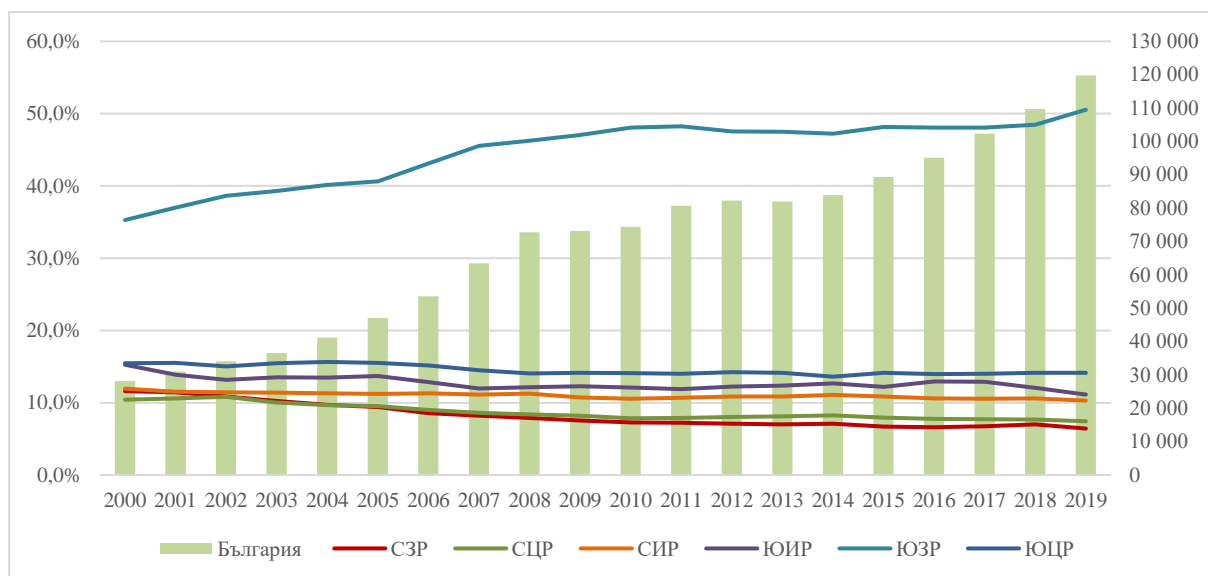
Рязкото влошаване на макроикономическия климат през 2020 г. в резултат на разпространението на Covid-19 има сериозно отражение върху ключовите макроикономически индикатори. През 2020 г. динамиката на растеж на БВП на национално ниво спада до -4,2 % или под нивата на индикатора през 2009 г. Темпът на намаляване на БВП на национално ниво е по-нисък от средния за ЕС. Прогнозните данни за 2021 и 2022 г. потвърждават, че след резкият спад в следствие на Covid-19 кризата се очаква темпът на растеж на БВП на страната да се възстанови и да бъде по-бърз от средния за ЕС 27.

графика 21. Динамика на растежа на БВП за периода 2004-2020 г. и прогнозни данни за 2021-2022 г.

Източници: НСИ, ЕВРОСТАТ, ЕК Генерална дирекция "Икономически и финансови въпроси"

графика 22. Ръст на БВП за периода 2000-2019 г. на национално ниво, (млн. лв.) и принос на районите от ниво 2, %

Източник: НСИ, ЕВРОСТАТ

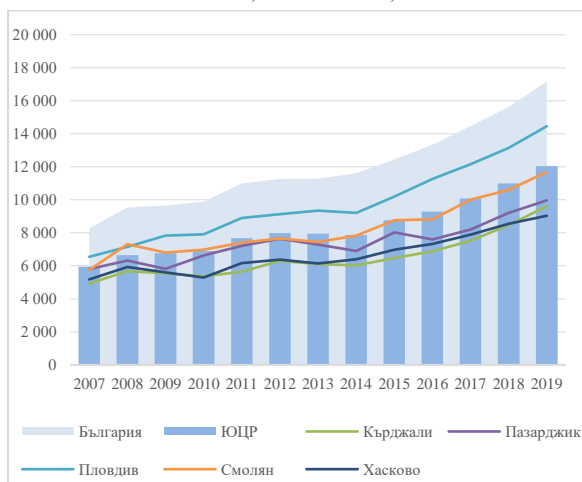
В периода 2014-2019 г. приносът на ЮЦР в общия БВП остава устойчив с тенденция на слабо нарастване, като през 2019 г. приносът е 14,2%, което нарежда района на второ място след ЮЗР.

За оценка на вътрешнорегионалните различия са анализирани следните индикатори на ниво област (ниво 3) за ЮЦР:

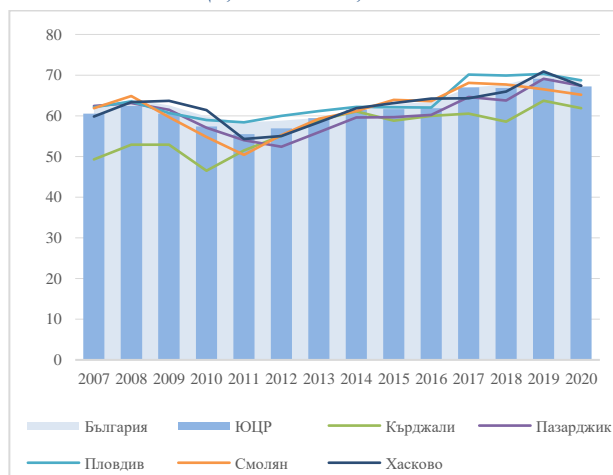
- БВП на човек от населението, лв.;
- Коефициент на заетост (15-64 навършени години);
- Коефициент на безработица (15-64 навършени години);
- Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение.

Подбраните индикатори позволяват да бъде анализирано развитието на ЮЦР, в контекста на общото развитие на страната. Данните за всички индикатори са с надеждно качество, тъй като са базирани на официални статистически данни от НСИ, съответно от ЕВРОСТАТ.

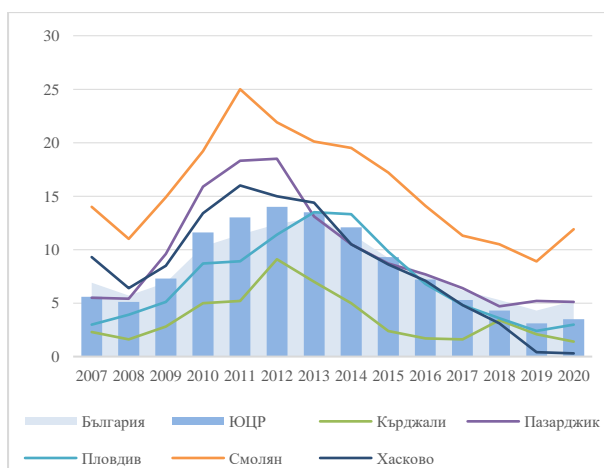
графика 23. БВП на човек от населението за ЮЦР, по области, 2007-2019 г., лв.

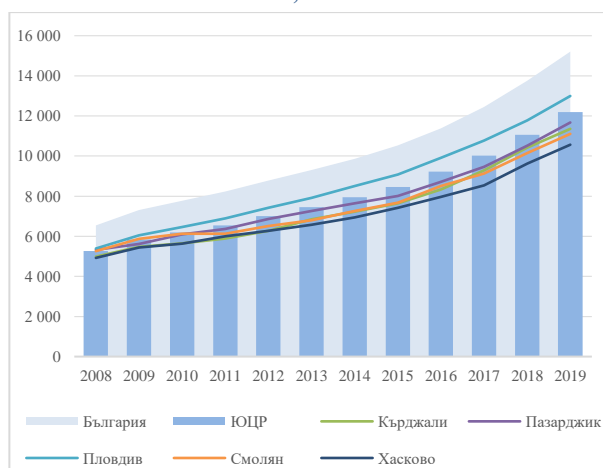
графика 24. Коефициент на заетост (15-64 г.) за ЮЦР, по области, 2007-2020 г.

графика 25. Коефициент на безработица за ЮЦР, по области, 2007-2020 г.

графика 26. Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение за ЮЦР, по области, 2008-2019 г., лв.

Източник: НСИ, ЕВРОСТАТ

За периода 2014-2020 г. се наблюдава **ограничен напредък в преодоляването на вътрешнорегионалните различия** в ЮЦР.

Различията по отношение на *БВП на глава от населението* се увеличават, въпреки по-бързия растеж в област Кърджали. Ръстът на показателя в област Хасково се забавя.

Ограничена положителна тенденция се наблюдава по отношение на *безработицата*. Стойностите за 2020 г. за областите Кърджали, Хасково⁴⁰ и Пловдив са по-ниски от средните за страната, като област Пазарджик е била в тази група до 2018 г. Въпреки тенденцията за намаляване, значителна остава безработицата в област Смолян (11,9% през 2020 г., 8,9% през 2019 г.). Разликата между най-високата и най-ниската стойност намаляват с 2,9 процентни пункта спрямо 2014 г.

Различията по отношение на заетостта спрямо 2014 г. **се увеличават**, въпреки нарастването на коефициента на заетост. За това увеличаване допринасят област Пловдив, която след 2017 г. изпреварва останалите области, със стойностите на показателя са над средните за страната. В периода 2014-2020 г. темпът на нарастване на показателя е най-значителен в областите Пазарджик – 7,8 процентни пункта и Пловдив – 6,5 процентни пункта, докато темпът на нарастване в област Кърджали е значително по-нисък – едва 0,8 процентни пункта.

Различията в *размера на средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение* се запазват, като темпът на нарастване на индикатора във всички области в периода 2014-2020 г. е сходен (около 34%), положителна тенденция се забелязва в област Кърджали, където темпът на нарастване леко се увеличава.

7.1.2. Секторно въздействие от изпълнението на РПР на ЮЦР 2014-2020 г.

→ пазар на труда

Постигнатите резултати от изпълнението на РПР на ЮЦР в областта на пазара на труда в общия случай определят и сравнително ефективното въздействие в тази сфера на осъществените мерки от плана. Ниските нива на безработица на регионално ниво обаче не кореспондират с тенденциите в област Смолян, където през 2019 г. коефици-

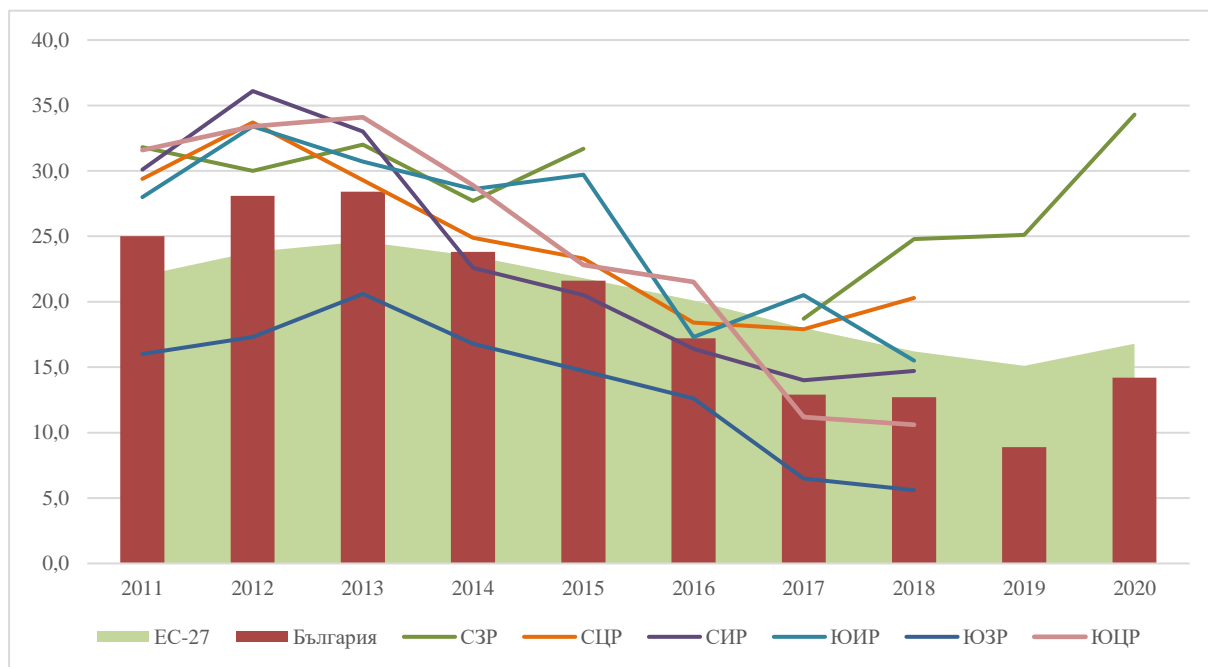
---

⁴⁰ Следва да се има предвид, че НСИ определя данните за област Хасково за 2019 и 202 г. като такива с ниска достоверност. Същото се отнася и за данните за област Кърджали за целия период 2014-2020 г.

ентът на безработица (15-64) остава далеч над средното за страната, а след 2018 г. безработицата в област Пазарджик започва да нараства.

Младежката безработица е един от най-съществените негативни явления на пазара на труда в страната. Различните възрастови интервали, в които се разглежда младежката безработица, както и налични методически ограничения по отношение набиране на данни, правят статистическата информация ограничена по отношение наблюдението на показателя на регионално ниво. Въпреки това, анализът на дела на безработните лица във възрастовата група 15-24 години идентифицира наличния проблем в ЮЦР. Делът на безработните младежи 15-24 години намалява устойчиво след 2013 г., като през 2017 и 2018 г. намалява под средния за страната.

графика 27. Дял на безработните между 15 и 24 г. на ниво NUTS 2 (%), 2011-2020 г.

Източник: ЕВРОСТАТ

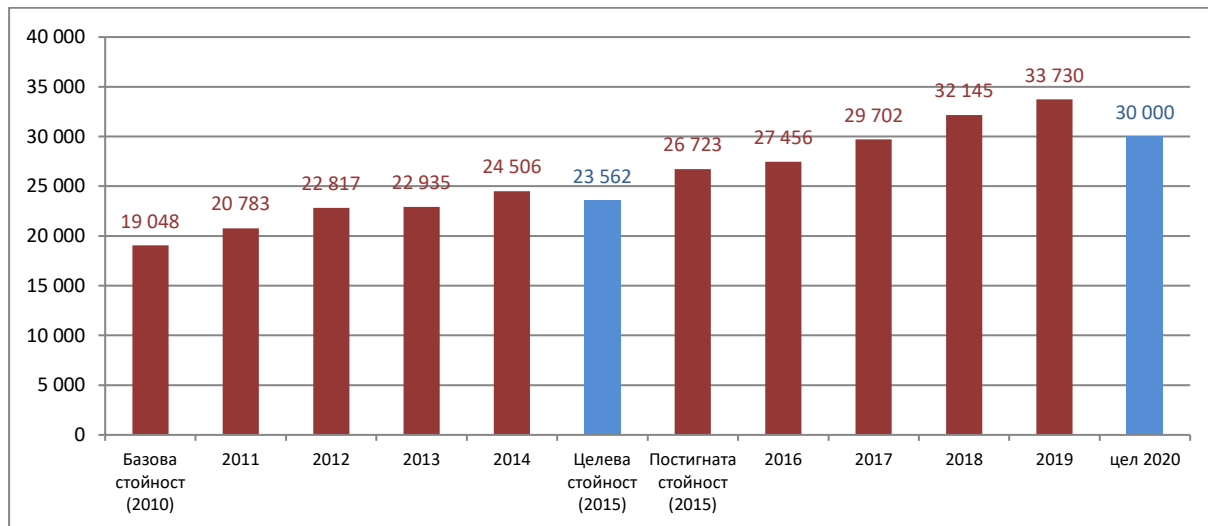
→ малки и средни предприятия

Развитието на малките и средни предприятия в ЮЦР илюстрира устойчив, макар и сравнително нисък икономически растеж на района спрямо средното за страната. Индикаторът „Приходи от дейността на МСП“ постига целевите си стойности - междинна за 2015 и крайна за 2020 г. Нарастването на стойността (млн. лв.) за периода 2014-2019 г. е 37,6%, като този ръст е трети по големина спрямо останалите райони в страната след ЮЗР и СЦР и е генериран равномерно през периода с известна забавяне през 2019

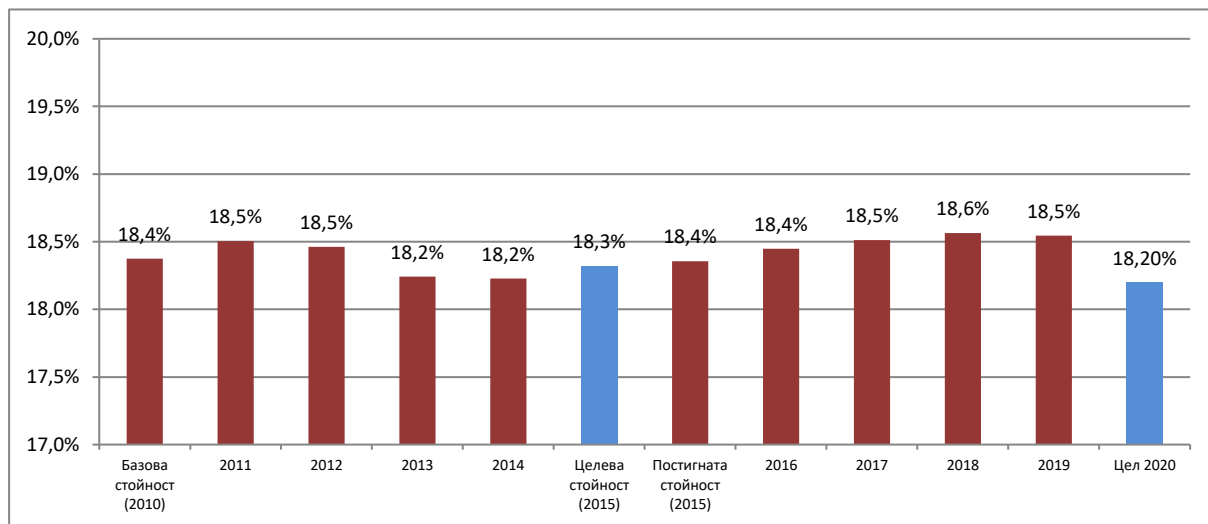
г. Делът на приходите от дейността на МСП за ЮЦР от общото за страната нарастват от 13,7 до 14,1% през 2019 г. с върхова стойност от 14,4% през 2018 г.

графика 28. Приходи от дейността на МСП в ЮЦР, млн. лв.

Източник: НСИ

графика 29. Относителен дял на заетите лица в МСП в ЮЦР спрямо общия брой заети в МСП в страната (%)

Източник: НСИ

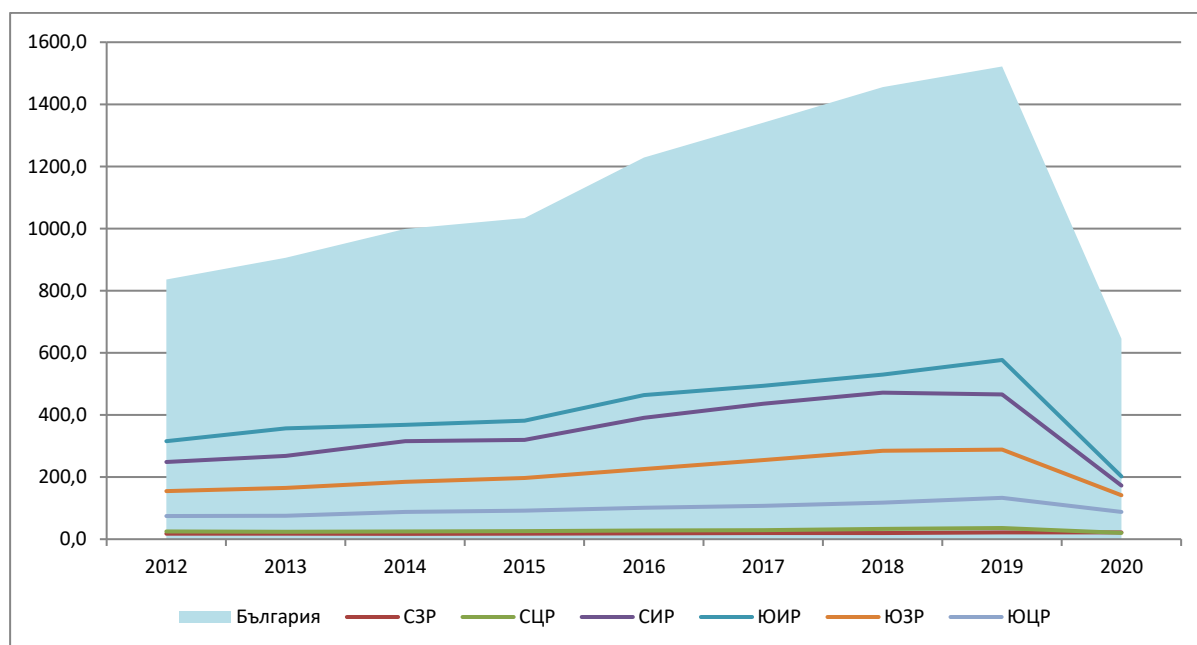
Нарастването на приходите от дейността на МСП е съпроводено от устойчивост на дела на заетите лица в тези предприятия в района. При дял от 18,2% заети в МСП през 2014 г. в ЮЦР от всички заети в малки и средни предприятия в страната, през 2019 г. районът осигурява заетост на 18,5% от всички заети в МСП в страната. Съответно е постигната крайната цел, заложена в системата за наблюдение на РПР. Устойчивостта на броя заети съответства на устойчивия тренд в дела на МСП в ЮЦР от общия брой

малки и средни предприятия в страната – за периода 2014-2019 г. този дял е нараснал с 0,19%, а за периода 2008-2019 г. намалението е с 0,16%. Единствено в ЮЗР броят на разкривани/работещи МСП нарастват с по-голяма скорост от тези в ЮЦР, предвид номиналното нарастване с 7 042 предприятия в ЮЦР от 2014 до 2019 г. и дял от 19,7% на новите МСП от всички създадени в страната за същия период.

→ туризъм

В периода 2014-2020 в ЮЦР, в изпълнение на стратегическите и плановите документи за регионално развитие са създадени или подобрени общо 390 броя туристически атракции⁴¹.

графика 30. Приходи от нощувки в места за настаняване - общо (млн. лв.)

Източник: НСИ

Реализацията на тези мерки оказва въздействие върху реализираните приходи от нощувки, като за периода 2014-2019 г. стойността им в ЮЦР нараства с 51,1%. През 2020 г., в резултат на кризата с Covid-19, приходите от нощувки намаляват с над 34% спрямо 2019 г., което е най-малко сред останалите четири района (в СЗР този показател нараства с 1,6%).

⁴¹ Данни от Годишните доклади за наблюдение на изпълнението на РПП

За периода 2014-2019 г. с 31,7% нараства и броя на реализираните нощувки, като ЮЦР отстъпва по ръст само на СЦР за периода. Делът на ЮЦР в приходите от нощувки общо за страната нараства в периода 2014-2019 г. от 9,7 до 10,3%. Броят на пренощувалите лица в местата за настаняване нараства с 37% (2014-2019), като нарастването на пренощуването на чуждестранни граждани е с 48%. Данните показват наличие на потенциал за устойчиво развитие на туризма след преодоляване на последствията от кризата с Covid-19.

→ транспорт

Към 2019 г. дължина на пътната мрежа⁴² в ЮЦР е общо 4 075 км., като спрямо 2013 г. нарастването е с 63 км. То се дължи на нарастване на дължината на автомагистралите на територията на района (с 51 км.), както и на второкласните и третокласните пътища. Регистрирано е намаление с 22 км. на първокласните пътища.

Съгласно данните от Годишните доклади за наблюдение на РПП на ЮЦР, общата дължина на рехабилитирана/ реконструирана пътна мрежа в периода 2014-2020 г. е 792 км. Следва да се има предвид, че това включва не само пътищата от републиканската пътна мрежа, но и общинските пътища.

Към 2019 г. областите в обхвата на ЮЦР са с разнородни, но сравнително високи стойности по показателя дял на пътната настилка в добро състояние⁴³. Най-висок – 53,8% е той в област Смолян, а най-нисък в област Кърджали – 33,3%. Тенденцията за области Смолян и Кърджали е в позитивна посока, а тази за области Пловдив и Пазарджик е в негативна в периода 2014-2020 г. Въпреки характеристиките си на бурно развиващ се икономически център област Пловдив е със сравнително ниски стойности от 48,7% дял на пътната настилка в добро състояние.

→ дейности в областта на околната среда

Основен принос към постигане целите за опазване на околната среда имат мерките, свързани с рехабилитацията и разширяването на ВиК мрежата в ЮЦР. Въздействие то на постигнатите резултати от осъществените дейности във ВиК сектора може да бъ-

---

⁴² Автомагистрала, пътища първи, втори и трети клас, по данни от НСИ

⁴³ Регионални профили, ИПИ, <https://www.regionalprofiles.bg/bg/>

де оценено чрез показателите за дела от населението с достъп до водни услуги, проследявани от НСИ.

В периода 2014-2019 г. е регистрирано съществено нарастване на дела на населението в ЮЦР, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ) – от с над 13%. Делът на населението, свързано с обществена канализация остава на практика непроменен за периода – нарастването е едва с 2,3%. През 2019 г. делът на населението, свързано с канализация без пречистване е намалял с 11,5% спрямо 2013 г., като в най-голяма степен това е свързано с намалението в областите Кърджали, Пазарджик и Пловдив. В периода 2014-2019 г. се наблюдават ограничени проблеми с водоснабдяването, като дела на населението с режим на обществено водоснабдяване в ЮЦР към 2019 г. е около 1,4%.

Инвестициите в инфраструктурата за управление на отпадъци оказват положително въздействие върху процесите в ЮЦР. За периода 2014-2018 г. населението в района, обхванато от системи за събиране на отпадъци нараства от 99,6 до 99,9%. Образованите битови отпадъци са намалели с 13,4%. Количеството на директно депонираните битови отпадъци е намаляло с 36%, което поставя района на последно място по намаление за периода 2014-2018 г. Количеството на предадените за предварително третиране битови отпадъци е нараснало с едва 29%. Необходимо е насочване на вниманието върху неефективното функциониране на въведените системи за организирано сметосъбиране и сметоизвозване на твърди битови отпадъци в селата, което води до ниски нива на преработка на битовите отпадъци, както и до поява на нерегламентирани сметища.

ДМА с екологично предназначение в ЮЦР към края на 2019 г. са с близо 62% повече от 2013 г., като най-голям принос има областите Пазарджик, Пловдив и Хасково.

→ енергетика

Съгласно анализа, представен в проекта на ИТСП на ЮЦР⁴⁴ в национален план електроенергийната мрежа е добре развита, всички населени места са електроснабдени и регионите на ниво 2 (NUTS 2) не се нуждаят от специална подкрепа. Посочено е, че

---

⁴⁴ <http://www.bgregio.eu/programirane-i-otsenka/proektite-na-regionalni-shemi-za-prostranstveno-razvitie-sa-publikovani-za-obshtestveno-obsazhdane.aspx>

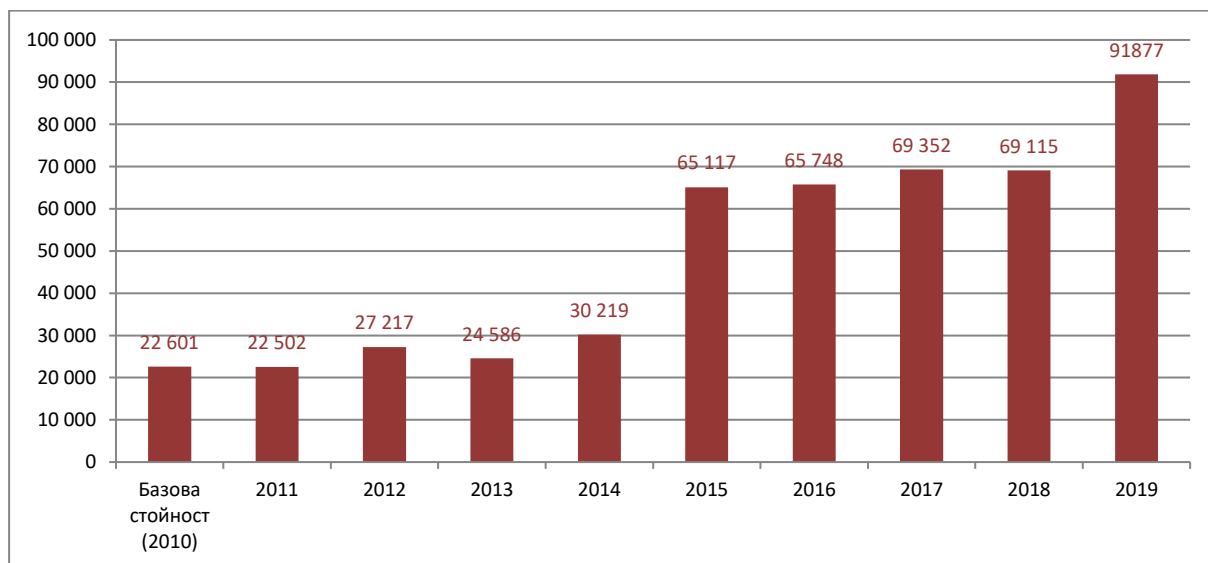
изградените в ЮЦР мощности от ВЕИ представляват 52 % от общото в страната, което нарежда региона на първо място сред останалите райони по усвояване енергията на ВЕИ. Най-висок е дела на усвояваната водна енергия (ВЕЦ), като изградените мощности представляват 79 % от всички в страната, следван от тези от слънчева енергия и газ/биогориво – съответно 26,1% и 64,8% от мощностите в страната

Стратегията извежда като необходимост надграждането на мерките в програмите за енергийна ефективност на общините с цел подобряване ефективността на сградните инсталации, а не само на енергийните характеристики на сградите, както и да се предприемат мерки за ускорена газификация на обществените сгради, както и подобряване на енергийната ефективност на уличното осветление.

→ иновации и въвеждането на нови технологии

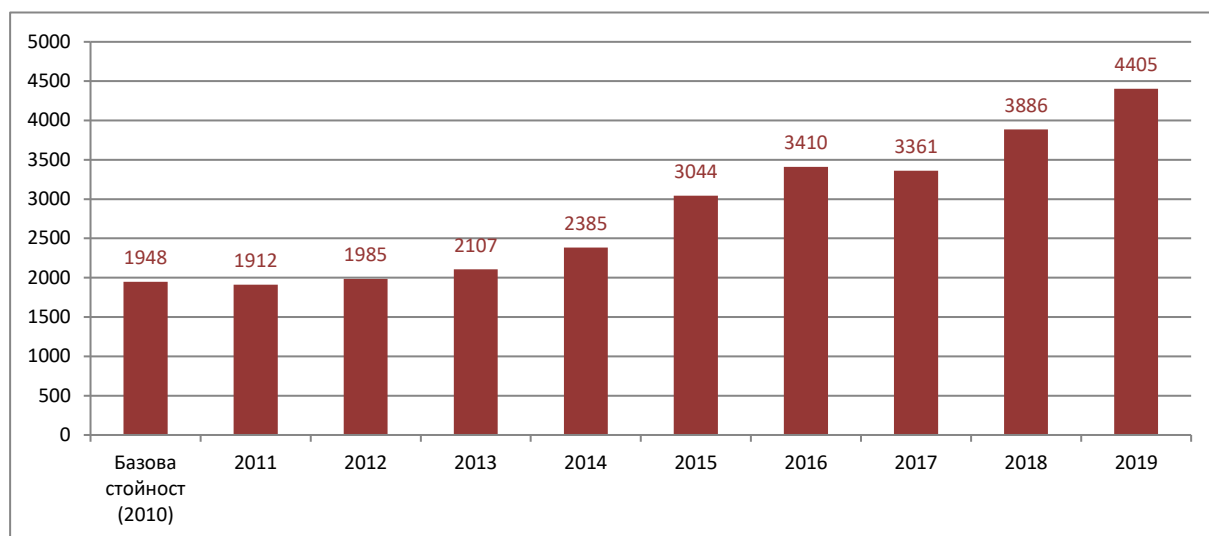
Нарастването на разходите за НИРД (хил. лв.) в периода е значително - над три пъти. Броя на персонала, зает с НИРД през периода също нараства над два пъти спрямо 2014 г. Повишаването на стойностите на двата показателя е в резултат на насърчаване изпълнението в района на иновативни проекти като част от мерките, подкрепяни от ОПИК. Това повишаване обаче все още оказва ограничено положително въздействие върху основните икономически резултати на ЮЦР.

графика 31. Разходи за НИРД в ЮЦР, хил. лв.

Източник: НСИ

графика 32. Персонал, зает с НИРД в ЮЦР, брой

Източник: НСИ

→ култура и социални дейности

В рамките на РПР са изпълнение проекти за модернизирани и реконструирани са сгради и обекти на културата, както и са рехабилитирани социални заведения. Развитието на социалните услуги следва планираните мерки на национално и местно ниво, като се отчитат спецификите на района предвид високия дял на възрастно население.

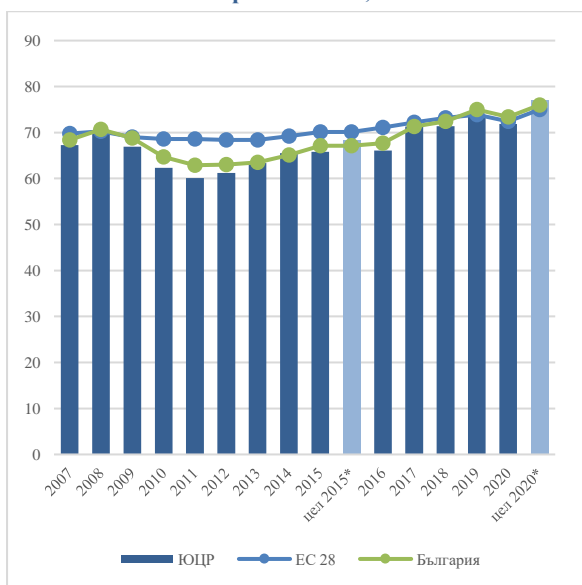
→ административен капацитет и услуги, развитие на гражданския сектор

Изпълнени са мерки за повишаване на институционалния капацитет на администрацията в ЮЦР. Чрез финансиране от различни програми и проекти са предприети мерки за подобряване на административния капацитет и професионалната компетентност, в това число за разработване и управление на проекти.

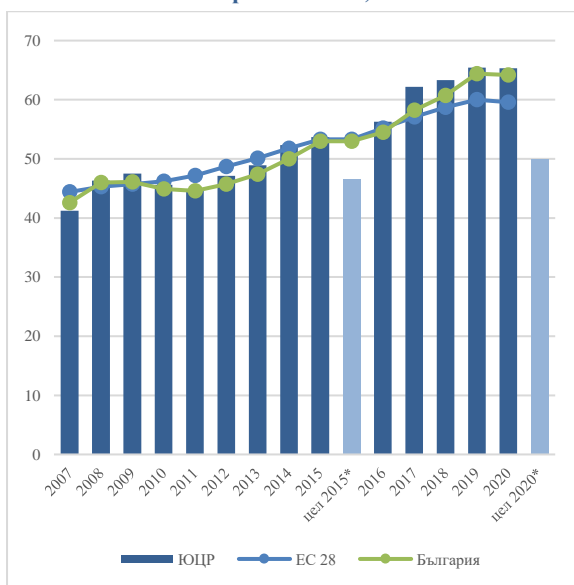
7.2. Принос към постигане целите на Стратегия "Европа 2020"

Изпълнението на РПР следва да допринася изпълнението на поетите от България национални ангажименти по отношение постигане целите на Стратегията "Европа 2020". Дефинираните индикатори обективно измерват напредъка при реализацията на най-важния стратегически документ на ниво ЕС и до голяма степен отразяват и постигането на стратегическите цели на РПР. За тяхното проследяване НСРР определя техните целеви стойности на регионално ниво.

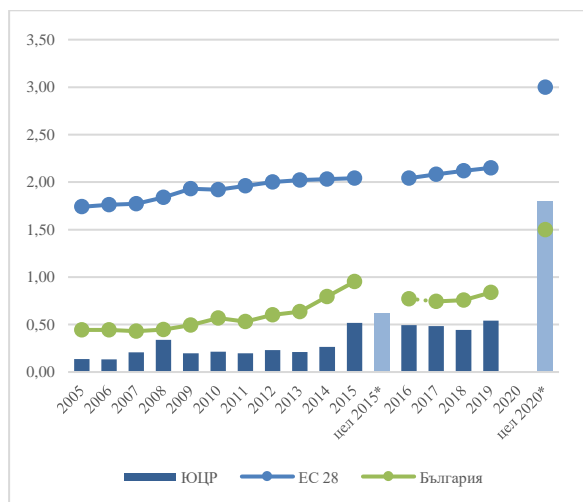
графика 33. Коефициент на заетост на населението на възраст 20-64 г., %

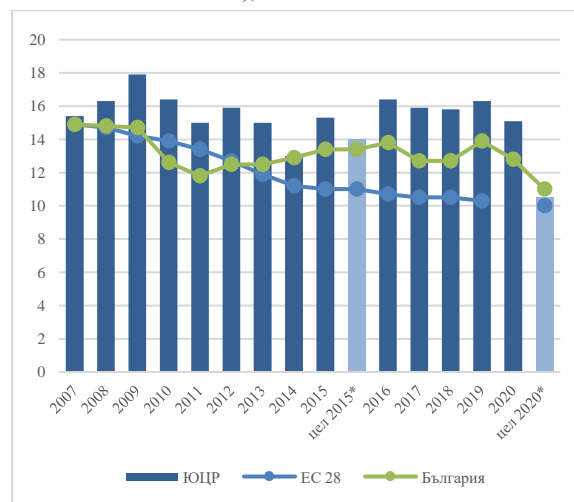
графика 34. Коефициент на заетост на населението на възраст 55-64 г., %

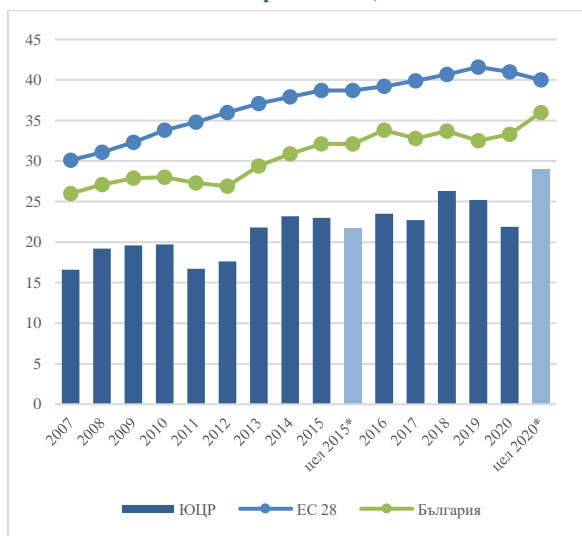
графика 35. Инвестиции в научноизследователска и развойна дейност, % от БВП

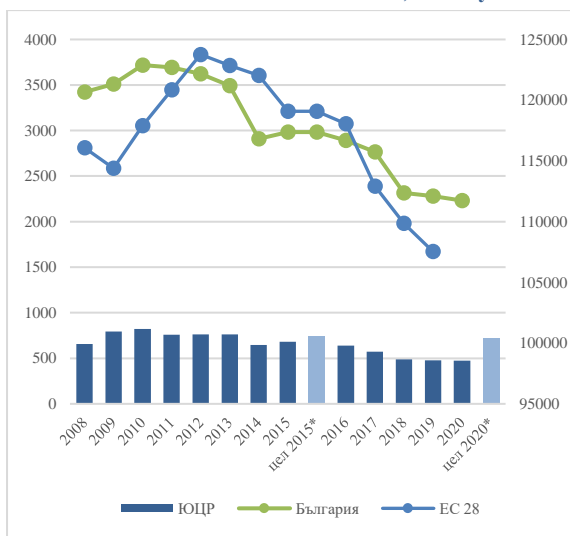
графика 36. Дял на преждевременно напусналите образователната система (на възраст 18-24 г.), %

графика 37. Дял на 30-34 годишните със завършено висше образование, %

графика 38. Население в риск от бедност или социално изключване, хил. души

Източник: НСИ, ЕВРОСТАТ

таблица 14. Принос на РПР към постигането на националните цели на Стратегията на ЕС "ЕВРОПА 2020"

Индикатори "Европа 2020"	Степен на постигане на заложеното изменение – цел 2020 г.		Принос на РПР към постигането на националните цели
	2019	2020	
Коефициент на заетост на населението на възраст 20-64 навършени години, %	2 ↑	2 ↑	Задоволителен принос
Коефициент на заетост на населението на възраст 55-64 г.	5 ↑	5 ↑	Постигнат принос, значително над планирания
Инвестиции в научноизследователска и развойна дейност, % от БВП	1 ↗		Ограничен принос
Дял на преждевременно напусналите образователната система (на възраст 18-24 г.), %	2019	2020	2019 - Без принос
	0 →	1 ↗	2020 - Ограничен принос
Дял на 30-34 годишните със завършено висше образование, %	2019	2020	2019 - Задоволителен принос
	2 ↑	1 ↗	2020 - Ограничен принос
Население в риск от бедност или социално изключване, хил. души	2019	2020	Постигнат принос, значително над планирания
	5 ↑	5 ↑	

Данните показват, че целевите стойности за четири от шестте индикатора не са изпълнени към 2020 г. Кризата с Covid-19 не оказва ограничено влияние върху степента на постигане на индикаторите, което може да бъде разглеждано и в направения в междинната оценка извод за силно амбициозен подход при определяне на целевите стойности на индикаторите за наблюдение.

Инвестициите в научноизследователска и развойна дейност, като % от БВП, се увеличават неравномерно в периода след 2014 г., като по-значителен е техния ръст през 2015 и 2019 г. Въпреки, че напредъкът по постигане на междинната цел за 2015 г. на

регионално ниво е близо 84%, с което приносът за изпълнението на *Стратегическа цел 1* на РПР на ЮЦР е бил задоволителен, напредъкът по постигане на целта към 2020 г. на регионално ниво е едва 30% и може да бъде определен като **незадоволителен**. Предвид високите нива на разходи за НИРД, постигнати към 2019 г. ЮЦР има **потенциал** да се доближи до целевата си стойност за 2020 г. **Специфично внимание следва да се обърне на проследяване връзката и зависимостта на показателя от инвестициите от ОПИК, насочени в подкрепа за внедряване на иновации в предприятията, вкл. стартиращи, както и за разработване на продуктови и производствени иновации.** Следва да се оцени въздействието върху ЮЦР и останалите райони – СЦР, СИР и ЮИР, на приоритизирането на този вид инвестиции към СЗР.

Коефициентът на заетост на населението на възраст 20-64 навършени години нараства след 2014 г., като успява да достигне заложената междинна цел за 2015 г. през 2016 г. Темпът на нарастване се забавя след 2017 г. и през 2020 г. индикаторът достига стойност 71,9% - под целевата стойност за 2020 г. (77%). Потвърждава се предвиждането в междинната оценка, че въпреки ръста в заетостта, съответстващ на средното за страната, потенциалът за постигане на целевата стойност на индикатора за 2020 г. е **сравнително ограничен, предвид нейната амбициозност**. В периода ЮЦР се нарежда между второ и четвърто място по заетост на населението на възраст 20-64 навършени години.

Коефициентът на заетост на населението на възраст 55-64 г. нараства след 2014 г., като ръстът е по-значителен през 2016 и 2017 г. Целевата стойност на индикатора за 2015 г., както и тази за 2020 г. са **надхвърлени значително** още през 2014 г. Надхвърлени са и целевите стойности на национално и европейско ниво.

Промените в *дела на преждевременно напусналите образователната система (на възраст 18-24 г.)* са разнопосочни на годишна база, като се регистрира по-значително повишение през 2016 – 2019 г. Междинната целева стойност на индикатора за 2015 г., както и целевата стойност за 2020 г. **не са постигнати**. Потвърждава се предвиждането в междинната оценка, че предвид тенденцията на национално ниво за слабо повишаване на дела, потенциалът за постигане на целевата стойност за 2020 г. е ограничен.

Нарастването на *дела на 30-34 годишните със завършено висше образование* също е неустойчиво като тенденция, с по-значително повишаване през 2018 г. Въпреки, че

междинната цел на индикатора за 2015 г. (21,65) е надхвърлена (23), предвид темпа на нарастване на стойността и значителният спад през 2020 г., до нива под тези към 2014 г., целта към 2020 г. **не е изпълнена**.

Делът на населението в риск от бедност или социално изключване намалява след 2014 г., като междинната цел за 2015 г., както и цел 2020 са постигнати.

Постигнат е ограничен принос в изпълнението на национални ангажменти по отношение постигане целите на Стратегията Европа 2020, като **не се очаква постигане на планираното по изоставащите показатели** въпреки продължаващото договаряне на средства и изпълнение на мерки в обхвата на оперативните програми до края на 2023 г.

Към момента, НСИ не проследява на ниво NUTS2 промените на индикаторите по целите 20/20/20 по отношение на климата и енергийното потребление. В тази връзка не могат да бъдат посочени източници на достоверна информация за проследяването им и съответно не са включени в последващата оценка на РПП на ЮЦР.

8. Ефективност и ефикасност на финансовите инструменти и използваните ресурси за изпълнение на РПП

Определените в РПП на ЮЦР икономически и финансови механизми за реализацията на плана, по източници, включват:

- Национално публично финансиране (републиканския бюджет, общински бюджети, както и финансови ресурси от други източници – публични фондове, предприятия);
- Европейски средства (от фондове на ЕС);
- Международни финансови институции;
- Частно финансиране (частни фирми, банки, застрахователни компании, фондации, асоциации, сдружения, средства на физически лица и др.).

Предвидено е основната маса от финансови средства да се формира от първите два основни източника – национално публично финансиране и средства от фондовете на ЕС. Средствата от международни финансови институции, имащи предимно характер на заемни средства, и частните финансови средства, се представят като допълващи на първите два източника.

Приносът на оперативните програми, финансирани от ЕФРР, ЕСФ, КФ и ЕЗФРСР за изпълнението на приоритетите на РПР на ЮЦР е оценен въз основа на информацията за на договорените и изплатените финансови ресурси по източници спрямо целите на плана. За мерките, свързани с изпълнението на РПР на ЮЦР в периода 2014-2020 г., реализирани със средства от държавния бюджет, от бюджетите на общините, от международни финансови институции, както и за частните инвестиции (извън съфинансирането по ОП), липсва систематизирана информация, която да позволява тяхното обвързване с целите и приоритетите на плана.

Към началото на 15 юли 2021 г. в ЮЦР са договорени 47,3% от договорените средства по Оперативни програми. 56,9% от договорените средства са сертифицирани и изплатени. Предвид възможността за договаряне на средства до края на 2022 г. и средствата, осигурени от националния и местните бюджети, **очакванията за постигане на заложенния общия размер на средствата за реализация на РПР на ЮЦР са ограничени.**

Към юли 2021 г. е налице концентрация на финансовите ресурси за изпълнение на мерки и дейности, свързани със *Стратегически цели 1 и 3* на РПР на ЮЦР, в чийто обхват попадат основните инфраструктурни проекти, опазване на околната среда, градското развитие, като и тези свързани с развитието на насърчаване на икономика на иновациите.

9. Оценка на организацията и координацията на компетентните органи и ефективността на работа на административните структури в процеса на разработване, изпълнение, наблюдение и оценка на РПР (2014-2020 г.) на съответния район от ниво 2, включително по отношение прилагането на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност за изпълнението на РПР

Съгласно Закона за регионалното развитие и Правилника за неговото прилагане, Регионалният съвет за развитие на ЮЦР е органът за наблюдение на Регионалния план за развитие на района. РСР обсъжда и одобрява годишни доклади за наблюдението на изпълнението на РПР. Докладите включват информация относно действията, предприети от РСР на ЮЦР с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на Регионалния план за развитие на Южен централен район.

Регионален отдел „Южен централен регион“ на МРРБ осъществява координация и взаимодействие с централните и териториалните структури на изпълнителната власт

за изпълнение на РПР. Изготвя периодични справки за изпълнените и текущите проекти по оперативните програми, програмите за териториално сътрудничество на територията на ЮЦР. Справките се изготвят въз основа на публикуваната в ИСУН информация за проектите на територията на ЮЦР, на предоставените от членовете на Регионалния координационен комитет справки за напредъка по изпълнението на операциите по съответните оперативни програми. При изготвянето на годишните доклади за наблюдение се използват последните налични официални статистически данни на НСИ и Евростат, както и данни от други източници (ИСУН, ИСУН 2020, общински и областни администрации и др.)

Основните проблеми в процеса на прилагане и наблюдение на Регионалния план за развитие на Южен централен район 2014 – 2020 г. са свързани основно с **липсата на актуална статистическа информация на регионално ниво**, за очертаване тенденциите в изменението **на някои индикатори**, които определят напредъка по изпълнение на приоритетите на РПР. За получаване на необходимите данни по част от индикаторите, които не се наблюдават от официалната статистика, са изпратени писма с искане за информация до НСИ и други институции, провеждащи политики в съответните сектори - АПИ, ИАОС, ИПА и др. РСР на ЮЦР набира информация за изготвените годишни доклади за изпълнението на Общинските планове за развитие на общините в ЮЦР, както и подробна информация за реализирани или в процес на реализация проекти на територията на общините в района, **с финансови източници извън оперативните програми**.

В процеса на наблюдение на изпълнението на РПР, Регионалният съвет за развитие осигурява участието на органите на централната и местната власт, социално-икономическите партньори, академични институции, юридически лица с нестопанска цел, работещи в областта на регионалното развитие, спазвайки принципа за партньорство, което от своя страна гарантира прозрачност, компетентност, ефективност и реалистичност на целия процес.

Осъществената координация се оценява като добра и осигуряваща взаимодействие между членовете на Регионалния съвет за развитие, членовете на Регионалния координационен комитет и Секретариата на РСР. Наблюдава се подобро взаимодействие с централните и териториалните структури на изпълнителната власт при изпълнението на решенията на Регионалния съвет за развитие.

III. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

1. Обобщена оценка за изпълнението на РПР на ЮЦР

Визията и главната цел, определени в РПР на ЮЦР остават актуални. Рамката на **стратегическите цели** и определените **приоритети**, като цяло съответстват на проблемите и нуждите на ЮЦР. В периода на изпълнение не е определен ясен механизъм за обвързване с целите и приоритетите на плана на мерките, реализирани със средства от държавния бюджет и от бюджетите на общините, което рефлектира и върху ограничената възможност за оценка на приноса на тези средства към постигане целите на плана.

Обобщението на анализа на показателите за изпълнението на стратегическите цели на РПР на ЮЦР показва, че:

- Анализът на измененията в демографския профил на района показва наличие на устойчива тенденция на намаляване на населението, но ЮЦР ще продължи да отговаря на изискванията за район от **ниво 2** по *Регламент (ЕО) № 1059/2003 г.* и за целия програмен периода след 2020 г.
- Броят на населенето на област **Смолян (109 425 души)** не отговаря на изискванията на *Регламент (ЕО) № 1059/2003 г.*, според който населението в административните единици от **ниво 3**, следва да бъде най-малко **150 000 души**.
- Социалното и икономическото развитие на ЮЦР през периода 2014-2017 г. се характеризира с **положителна промяна** на ключовите макроикономически индикатори.
- В периода 2014-2019 г. приносът на ЮЦР в общия БВП остава **устойчив с тенденция на слабо нарастване**, като през 2019 г. приносът е 14,2%, което **нарежда района на второ място след ЮЗР**. Различията по отношение на *БВП на глава от населението* се увеличават, въпреки по-бързия растеж в област Кърджали. Ръстът на показателя в област Хасково се забавя. Ограничена положителна тенденция се наблюдава по отношение на *безработица*.

тицата. Стойностите за 2020 г. за областите Кърджали, Хасково⁴⁵ и Пловдив са по-ниски от средните за страната, като област Пазарджик е била в тази група до 2018 г. Въпреки тенденцията за намаляване, значителна остава безработицата в област Смолян. Различията по отношение на заетостта спрямо 2014 г. **се увеличават**, въпреки нарастването на коефициента на заетост. За това увеличаване допринасят област Пловдив, която след 2017 г. изпреварва останалите области, със стойностите на показателя са над средните за страната. Различията в *размера на средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение* се запазват, като темпът на нарастване на индикатора във всички области в периода 2014-2020 г. е сходен.

таблица 15. Степен на постигане на целите на РПП на ЮЦР към 2020 г.

Цели на РПП на ЮЦР	Индекс на постигане на целите
Стратегическа цел 1: Икономическо сближаване в национален и вътрешнорегионален план базирано на щадящо/екологосъобразно ползване на собствени ресурси	4 ↗
Стратегическа цел 2: Социално сближаване и намаляване на междуобластните неравенства чрез инвестиции в човешкия капитал и социална инфраструктура	5 ↑
Стратегическа цел 3: Развитие на трансгранично и транснационално сътрудничество в принос на икономическото и социалното развитие и сближаване	3 →
Стратегическа цел 4: Балансирано териториално развитие чрез укрепване на градовете-центрове, подобряване свързаността в района и качеството на средата в населените места	4 ↗

Постигнат е напредък над планирания по реализацията на приоритетите, чрез които се реализира **Стратегическа цел 1**, чрез което е постигнат и планирания напредък по нея. Напредък над планираното е налице в областта на развитие-то на инфраструктурата за опазване на околната среда и адаптиране към промените на климата. Напредък, значително над планирания е постигнат в областта на развитието на туризма и културните и творческите индустрии. Напредък в рамките на планирания е постигнат по отношение на подкрепата за малкия и средния бизнес, иновациите и инвестициите.

По двата приоритета на **Стратегическа цел 2** е постигнат напредък, значително над планирания, като почти всички индикатори по приоритети постигат и целите за

⁴⁵ Следва да се има предвид, че НСИ определя данните за област Хасково за 2019 и 2020 г. като такива с ниска достоверност. Същото се отнася и за данните за област Кърджали за целия период 2014-2020 г.

2020 г. още през 2015 г. **Фокусирането** върху подкрепа за образованието и заетостта ще бъде значим фактор за повишаване на произведената БВП и доходите в ЮЦР и през следващия планов период.

Изпълнението на мерките по отделните приоритети на **Стратегическа цел 3** се характеризира с планиран напредък. По Приоритет 3.1 е постигнат планирания напредък чрез осъществяваните проекти/ инициативи за трансгранично сътрудничество. По Приоритет 3.2 е постигнат задоволителен напредък чрез развитие на междурегионално и транснационално сътрудничество.

Стратегическа цел 4 е изпълнена в рамките на програмния период до 2020 г. Изпълнението на мерките по Приоритет 4.1 на Стратегическа цел 4 се характеризира с напредък над планираното. Наблюдава се изразен напредък в изпълнението на мерки, свързани с повишаване дела на населението в територии с подобрена транспортна и комуникационна свързаност в агломерационните ареали на големите градове. Напредъкът по изпълнението на Приоритет 4.2 е значително над планирания, постигнат чрез инвестиции в транспортна инфраструктура. Напредъкът по изпълнението на Приоритет 4.3 е съгласно планирания пред-вид интервенцията на финансиращи програми в областта на подобряване качеството на живот в селските райони.

Предвид това, че договорените средства за изпълнение на мерките по РПР на ЮЦР до юли 2021 г. представляват 56,9% от планираните индикативни финансови ресурси за осъществяване на целите на РПР на ЮЦР за периода 2014-2020 г. **е наличен ограничен потенциал за нарастване на дела на инвестициите в района и потенциално постигане на заложения общ размер на средствата за реализация на РПР на ЮЦР**, като се отчита възможното договаряне на средства по оперативните програми до края на 2022 г. и възможно изплащане на средства за допустими разходи до края на 2023 г., както и приносът на националното публично участие – национален и местни бюджети.

В заключение, направеният анализ на изпълнението на РПР на ЮЦР показва, че определената в него рамка на политиката за регионално развитие на ЮЦР като цяло се изпълнява чрез инструментите на политиката за сближаване и съответното национално съфинансиране. Същевременно е ясна необходимостта от по-конкретно адресиране на бъдещите мерки към специфичните икономически и социални проблеми на района, в контекста на общите структурни предизвикателства пред развитието, свързани с конку-

рентоспособността на района и способността му да предложи привлекателна и устойчива среда за предприятията и местните жители – иновации, работещи институции, опростяване на бизнес средата, инфраструктура.

2. Препоръки за подготовка за следващия програмен период след 2020 г.

В началото на м. октомври 2017 г. ЕК публикува "**Моят регион, моята Европа, нашето бъдеще – седми доклад за икономическото, социалното и териториалното сближаване**"⁴⁶, които посочват, че ЕС с 27 държави членки (след оттеглянето на Обединеното кралство) ще се сблъска с множество предизвикателства в периода до 2025 г. и след това.

Бялата книга за бъдещето на Европа поставя въпроса дали чрез политика за сближаване трябва да се правят инвестиции в други, освен в по-слабо развитите и трансграничните райони, както това е правено в предходни периоди – като районите в процес на индустриален преход, селските райони или най-отдалечените региони, райони с висока безработица и градски райони в неблагоприятно положение.

Двата документа посочват, че финансирането на ЕС трябва да бъде съсредоточено в области, в които добавена стойност за целия Съюз може да бъде достигната в най-висока степен, вкл. социално приобщаване, заетост, развитие на уменията, научни изследвания и иновации, изменение на климата, енергиен и екологичен преход. Области, в които политиката на сближаване оказва положително въздействие са и подкрепата за МСП, здравеопазването и социалната инфраструктура, транспортната и цифровата инфраструктура, както и овладяването на последиците от миграцията и глобализацията.

Новият законодателен пакет за политиката на сближаване е публикуван в Официален вестник на Европейския съюз на 30 юни 2021 г. Новия подход създава възможности Европа да се възстанови след кризата с Covid-19 по справедлив и териториално балансиран начин и да ориентира регионалните икономики към бъдещ устойчив растеж въз основа на както на цифров, така и на зелени преход.

След дискусия на национално ниво по⁴⁷ предложения за промени в обхвата на районите от ниво 2 в Република България в контекста на *Общата класификация на териториалните единици за статистически цели* в Европейския съюз, съгласно

---

⁴⁶ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/cohesion-report/

⁴⁷ изготвени от Работна група, създадена от министъра на регионалното развитие и благоустройството

Регламент (ЕО) № 1059/2003 г. е взето решение за запазването на обхвата на шестте района от ниво 2 и за периода 2021-2027 г., което осигурява съпоставимост на съответната статистическа информация за динамиката на индикаторите за социално-икономическото развитие, като база наблюдение и оценка на планираните мерки.

В началото на 2020 г. с цел оптимизация на системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие⁴⁸, са извършени промени за периода след 2021 г., като се предвижда изготвяне на Национална концепция за регионално и пространствено развитие; интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2; и планове за интегрирано развитие на община. Към средата на 2021 г. процеса на подготовка на документите е в напреднала фаза. Разработен е проект на Интегрирана териториална стратегия за развитие на Южния централен регион⁴⁹, който отчита изводите на изготвения Актуализиран Социално-икономически анализ на районите в Република България⁵⁰. В напреднала фаза е и процеса по програмиране на програмния период 2021-2027 г. и подготовката на финална версия на оперативните програми, финансирани от фондовете на ЕС. Определен е състав на състава на Регионален съвет за развитие на Южния централен регион за планиране, като са проведени процедури за определяне на представители на икономическия сектор и на юридически лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ) за общественополезна дейност, които да бъдат включени в него⁵¹.

С оглед предстоящото финализиране на изготвения проект на Интегрирана териториална стратегия за развитие на Южния централен регион за периода 2021-2027 г. следва да бъдат отчетени следните идентифицирани при последващата оценка нужди:

- Изготвяне на тематични оценки, свързани с изпълнението на РПР на ЮЦР 2014-2020 и/или за конкретни мерки, които са планирани и/или се изпълняват с цел установяване на ефективни подходи за адресиране и преодоляване на вътрешно регионалните различия, вкл. на оценка на съответствието на работната сила с нуждите на бизнеса на квалифицирана работна ръка, както и идентифициране на мерки, свързани с подкрепа на трудовата мобилност (нарастване на БВП и икономически бум в област Пловдив); анализ и оценка

---

⁴⁸ Чл.8 от ЗРР, обн. ДВ бр. 21 от 2020 г.

⁴⁹ Версия към 30 юни 2021 г.

⁵⁰ изготвен от Националния център за териториално развитие ЕАД

⁵¹ В съответствие с предвижданията на чл. 31 и чл. 32 от Правилника за прилагане на закона за регионалното развитие (ППЗРР), приет с Постановление № 183 от 4 август 2020 г. на Министерския съвет и във връзка с т. 10 от Приложение 2 и Приложение 3 към ППЗРР

на причините за намаляването на *дела на хората между 30-34 г. с висше образование*, въпреки наличието на университетски центрове в Пловдив и динамиката в икономическото развитие в района; анализ на възможностите за влиянието на трансграничното сътрудничество за развитието на туризма и селските райони.

- Планиране на мерки за насърчаване динамика на растеж, насочени към интегрирано въздействие върху състоянието и ефективността на регионалните фактори като човешки капитал, свързваща инфраструктура, бизнес инфраструктура, **използване на геостратегическото местоположение и развитие трансграничното сътрудничество, гарантиране възможности за осъществяване на справедлив преход** към неутрална по отношение на климата икономика специфични проблеми на регионалния трудов пазар, технологична готовност, иновационен потенциал, капацитет на администрацията и електронно управление.
- Предвиждане на специфични мерки за подкрепа, оставащи извън директните цели на мерките, финансирани от политиката за сближаване на ЕС и насочване на национален ресурс за съхраняване и развитие на райони/общини със специфични характеристики предвид продължаващото нарастване на вътрешнорегионалните различия в ЮЦР.
- Планиране на система от индикатори за наблюдение на напредъка и оценка на изпълнението на Интегрираната териториална стратегия за развитие, която осигурява ясна обвързаност на избраните индикатори с оценката на напредъка на съответните приоритети и цели, определяне на целеви стойности на индикаторите, които отразяват по реалистичен начин съществуващите тенденции и очакваното въздействие от планираните мерки и чието изменение може да бъде ефективно наблюдавано на регионално ниво. Системата от индикатори следва да бъде конструирана по начин, осигуряващ наличието на надеждна, постоянно обновяваща се и достъпна информация на ниво район информация.
- Гарантиране на информационно и техническо осигуряване на процеса на наблюдение чрез изграждане на механизъм за системно натрупване и обмен на информация, включващ източниците, начините и периодичността за съ-

биране, обработка и анализиране на информация, вкл. изготвяне на модел на годишен доклад за наблюдение на изпълнението на ИТСП, който да осигури съпоставимост на представяната на годишна база информация за напредъка по специфичните индикатори за изпълнение на плановия документ.

- Осигуряване на систематизирана информация за мерките, насочени към постигане на съответните цели в ИТСП и реализирани със средства от държавния бюджет и/или бюджетите на общините.
- Предвиждане използване за целите на планирането и анализа на развитието на съвременни информационни системи като ГИС и съответния софтуер за създаване и обработка на данни, включително геопространствени данни, които биха подпомогнали процеса на наблюдение и оценка.
- Прилагане на стандартите за обществени консултации, вкл. изготвяне на консултативен документ, предоставяне на навременна информация и на обратна връзка относно мотивите за приемане или отхвърляне на постъпили предложение и коментари.
- Използване на възможностите на технологиите за привличане и разширяване кръга участници от заинтересованите групи при проучване, представяне и оценка на целите и мерки в обхвата на ИТСП, вкл. за осигуряване на безопасна среда поради епидемията от Covid-19. Прилагането на технологични решения не следва да отменя необходимостта от спазване на стандартите за обществени консултации, както и не следва да създава неравнопоставеност при достъпа до процеса на взимане на решения.

Тези действия ще осигурят възможност за преодоляване или най-малко значително смекчаване на ефектите от актуалните предизвикателства пред развитието на Южния централен район.

ИЗТОЧНИЦИ И РЕФЕРЕНТНИ ДОКУМЕНТИ

- Регионален план за развитие на Северозападен район от ниво 2, приет с Решение № 459 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Регионален план за развитие на Северен централен район от ниво 2, приет с Решение № 461 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Регионален план за развитие на Североизточен район от ниво 2, приет с Решение № 460 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Регионален план за развитие на Югозападен район от ниво 2, приет с Решение № 457 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Регионален план за развитие на Южен централен район от ниво 2, приет с Решение № 462 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Регионален план за развитие на Югоизточен район от ниво 2, приет с Решение № 458 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Предварителни оценки на РПП на районите от ниво 2 за периода 2014-2020 г.*
- Национална стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г., приета с Решение № 696 на Министерския съвет от 24.08.2012 г.*
- Национална програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2020, приета с Решение № 1057 на Министерския съвет от 20.12.2012 г.*
- Национална концепция за пространствено развитие 2013-2025 г., приета с решение на Министерския съвет по Протокол № 47.61 от 19.12.2012 г.*
- Национална програма за реформи на Република България в изпълнение на стратегията "Европа 2020", актуализация 2017 г., приета с Решение № 280 на Министерския съвет от 18.05.2017 г.*
- Междинна оценка на Националната стратегия за регионално развитие на Република България 2005-2015 г., приета с Решение № 425 от 2019 г. на Министерския съвет*
- Междинни оценки за изпълнението на Регионалните планове за развитие на районите от ниво 2 за периода 2014-2020 г., приети с решение №781 на Министерския съвет от 2018 г.*
- Европа 2020. Стратегия за устойчив, интелигентен и приобщаващ растеж. Брюксел, 3.3.2010 г. COM(2010) 2020*
- Оперативна програма "Добро управление" 2014-2020 г.*
- Оперативна програма "Иновации и конкурентоспособност" 2014-2020 г.*
- Оперативна програма "Околна среда" 2014-2020 г.*
- Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси" 2014-2020 г.*
- Оперативна програма "Региони в растеж" 2014-2020 г.*
- Оперативна програма "Транспорт и транспортна инфраструктура" 2014-2020 г.*
- Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.*
- Програма за морско дело и рибарство 2014-2020 г.*

Регламент (ЕО) № 1059/2003 г. на Европейския парламент и на Съвета от 26 май 2003 година за установяване на обща класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS), Официален вестник на ЕС, L 154 от 21.6.2003 г., последни промени Официален вестник на ЕС L 322, 29.11.2016 г.

Закон за регионалното развитие, обн., ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 31.08.2008 г., последни изменения и допълнения, ДВ, бр.13 от 2017 г.

Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие, приет с ПМС № 216 от 2.09.2008 г., обн., ДВ, бр. 80 от 2008 г., в сила от 31.08.2008 г., последни изм. и доп., бр. 50 от 2016 г.

Закон за управление на средствата от европейските структурни и инвестиционни фондове, обн., ДВ, бр. 101 от 2015 г., последни изм. и доп., бр. 52 от 2020 г.

Методически указания за разработване на Национална стратегия за регионално развитие 2012-2020 г., Регионални планове за развитие, Областни стратегии и Общински планове за развитие за периода 2014-2020 г., Заповед №РД-02-1402 от 22.11.2011 г. на министъра на регионалното развитие и благоустройството

Анализ на състоянието и тенденциите за промени в обхвата на районите от нива 1, 2 и 3 в Република България в контекста на общата класификация на териториалните единици за статистически цели в Европейския съюз, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, ФРМС Консулт ЕООД, София, ноември 2013 г.

Моят регион, моята Европа, нашето бъдеще – седми доклад за икономическото, социалното и териториалното сближаване, Европейска комисия, 2017 г.

Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България – ИСУН, <http://umispublic.minfin.bg/>

Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България – ИСУН2020, <http://2020.eufunds.bg/>

Национален статистически институт – <http://www.nsi.bg/>

Евростат – <http://eurostat.ec.europa.eu>

Портал за обществени консултации – <http://www.strategy.bg>